

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2023

Dominik Michalec

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Historický ústav

Vývoj undergroundové scény ve východních Čechách 1968-1989

Bakalářská práce

Autor: Dominik Michalec

Studijní program: B0114A120001 — Historie se zaměřením na vzdělávání

Studijní obor: Historie se zaměřením na vzdělávání

Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Sylva Sklenářová, Ph.D.

Hradec Králové, 2023

Zadání bakalářské práce

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor:	Dominik Michalec
Studium:	F20BP0318
Studijní program:	B0114A120001 Historie se zaměřením na vzdělávání
Studijní obor:	Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání, Historie se zaměřením na vzdělávání
Název bakalářské práce:	Vývoj undergroundové scény ve východních Čechách 1968-1989
Název bakalářské práce AJ:	Development of the underground scene in Eastern Bohemia 1968-1989

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce se zaměří na zmapování undergroundové scény ve východních Čechách v období 1968 až 1989. Práce bude vypracována pomocí odborných publikací týkající se undergroundu a historie Československa. Pro začátek bude uveden kontext doby, jak vzniknul underground, jaká byla politická situace v Československu. Dále se práce zaměří na jednotlivé oblasti východních Čech. Zmapuje se jak hudební tak i literární tvorba undergroundu východních Čech. Práce poskytne vhled na komunikaci mezi lidmi z undergroundové scény. Budou zmapovány dokumenty o komunistických procesech s lidmi z undergroundové východočeské scény. Práce bude obsahovat i rozhovory s pamětníky. Mezi pamětníky s kterými bude proveden rozhovor je např. František Stárek. Z archivu budou použity prameny ucelující dané téma. Ústav pro studium totalitních režimů poskytne dostatek pramenů a materiálů pro práci. Cílem práce bude tedy zmapovat dané období undergroundové scény ve východních Čechách.

1. RIEDEL, Jaroslav. Plastic People a český underground. Praha: Galén, 2016. 476 s. ISBN 978-80-7492-291-6.
2. MICHL, Otakar. Trable den co den : vzpomínky na léta nejen v undergroundu. 1. vyd. Praha : Pulchra, 2012, 612 s. ISBN : 978-80-87377-48-2.
3. PILAŘ, Martin. Underground : kapitoly o českém národním undergroundu. 1. vyd. Brno : Host, 1999, 177 s. ISBN : 80-86055-67-1.
4. KUDRNA, Ladislav a František STÁREK. Kniha v barvě krve: násilí komunistického režimu vůči undergroundu. 1. vyd. Praha : Academia, 2020, 604 s. ISBN : 978-80-88292-69-2.
5. MILDÉS, Rudolf Miloš. Bylo nebylo aneb Malá skvrna na trenýrkách východočeského undergroundu. 1. vyd. Holešov : Tigris, 2017, 332 s. ISBN : 978-80-7490-183-6.
6. KUDRNA, Ladislav, ed. Podhoubí undergroundu. Praha : Ústav pro studium totalitních režimů, 2018, 208 s. ISBN 978-80-88292-17-3.
7. KUDRNA, Ladislav, ed. Reflexe undergroundu. Praha : Ústav pro studium totalitních režimů, 2016, 332 s. ISBN 978-80-87912-55-3.
8. MAZAL, Tomáš. Přeloučský román. Praha : Mat'a, 2003, 200 s. Česká radost. ISBN 80-7287-070-x.
9. BROŽ, Vladimír. Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989. Praha : Bigg Boss & Yinachi, 2013, 744 s. ISBN 978-80-903973-8-5.
10. RATAJ, Jan a Přemysl HOUDA. Československo v proměnách komunistického režimu. Praha : Oeconomica, 2010, 455 s. ISBN 978-80-245-1696-7.

Zadávací pracoviště:	Historický ústav, Filozofická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Sylva Sklenářová, Ph.D.
Oponent:	Mgr. Michal Strobach, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	2.2.2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Dominik Michalec

Poděkování

Děkuji pamětníkům, kteří mi poskytnuli cenné informace, materiály a rozhovory – Jiří Mundy Zikmund, František Čuňas Stárek, Zdeněk Krepindl Fikar, Pavel Artur Frait. Dále děkuji mé vedoucí Sylvě Sklenářové za spolupráci na bakalářské práci. Největší podporou pro psaní byla moje přítelkyně Tereza Cermanová.

Anotace

MICHALEC, Dominik. Vývoj undergroundové scény ve východních Čechách 1968-1989, Hradec Králové 2023. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové. Vedoucí práce Mgr. Sylva Sklenářová Ph.D.

Bakalářská práce se zabývá zmapováním undergroundu ve východních Čechách v letech 1968 až 1989. První část práce je zaměřena na zanesení kontextu historie Československa a historie undergroundu. Další část práce zkoumá underground v Hradci Králové a okolí, a také Pardubice. Je dodán historický kontext daných měst.

Klíčová slova: underground, východní Čechy, Československo 1968-1989, máničky, Hradec Králové, Pardubice

Annotation

MICHALEC, Dominik. Development of the Underground Scene in Eastern Bohemia 1968-1989, Hradec Králové 2023. Bachelor thesis. University of Hradec Králové. Supervisor Mgr. Sylva Sklenářová Ph.D.

This bachelor thesis focuses on mapping the underground scene in Eastern Bohemia during the years 1968-1989. The first part of the thesis is dedicated to providing historical context of Czechoslovakia and the history of underground culture. The following part of the thesis examines the underground culture in Hradec Králové and the surrounding areas, as well as in Pardubice, while providing historical context of these cities.

Keywords: underground, Eastern Bohemia, Czechoslovakia 1968-1989, hippies, Hradec Králové, Pardubice

Obsah

Úvod	11
1 Underground – definice, první požití pojmenování	15
1.1 Charakteristika generace 60. let	16
2 Předchůdci undergroundu v Československu, Kauza výtržníků z Mánesu, Šmidrové	16
3 První generace undergroundu – Protounderground	17
4 Druhá generace undergroundu	18
5 Undergroundové akce a festivaly	19
5.1 Koncert v Rudolfově 1974, Zpráva o třetím českém hudebním obrození	19
5.2 Festivaly druhé kultury.....	20
6 Perzekuce undergroundu – Kampaň Vlasatci, Operace Kapela, Atentát na kulturu	23
7 Zdroje informací pro underground.....	24
7.1 Rádio Luxembourg.....	24
7.2 Poslechové diskotéky	25
8 Východní Čechy a underground v roce 1968-1989	26
8.1 Underground v Hradci Králové.....	26
8.1.1 70. léta undergroundu v Hradci Králové – hospody a klub Prádelna.....	29
8.1.2 Undergroundové kapely v Hradci Králové	31
8.1.3 Reakce StB v Hradci Králové na underground	33
9 Koncert kapely Pražský výběr v Hradci Králové a jeho dopad na kulturní dění v Československu	34
9.1.1 Článek Nová vlna se starým obsahem v týdeníku Tribuna	37
10 Underground v okolí Hradce Králové.....	39
10.1 Reakce náhodského týdeníku Nový čas na undergroundovou komunitu v Šonově ..	42
10.2 Východočeský Woodstock.....	43
10.3 Hořická samizdatová dílna	44
10.3.1 Sklepník.....	45
11 Underground v Pardubicích	46
11.1 70. léta undergroundu v Pardubicích – hospody	47
11.2 Undergroundové kapely v Pardubicích	48
11.3 Underground a spolupracovníci s Stb v Pardubicích	49
11.4 Vzpomínky pamětníka Jiřího Mundyho Zikmunda na undergroundovou akci v Kuněticích	49
Závěr.....	51

Seznam použité literatury	55
Elektronické zdroje.....	56
Prameny.....	60
Rozhovory s pamětníky	61
Jmenný a místní seznam	62
Příloha.....	65

Úvod

Tématem této bakalářské práce je vývoj undergroundu ve východních Čechách od 60. let do 80. let, s důrazem na oblast Hradce Králové, Pardubic a jejich okolí.

Underground ve východních Čechách nebyl doposud zpracován v podobě bakalářské práce. To je způsobeno nedostatkem ucelených informací. Stalo se to tedy motivací sepsat tuto bakalářskou práci.

Ohledně všeobecného vývoje undergroundu v Československu existuje spousta publikací. Aktivním nakladatelem těchto publikací je Ústav pro studium totalitních režimů v Praze. V této práci primárně čerpám z knih historika Ladislava Kudrny. Ten psal společně s Františkem Stárkem ohledně undergroundu a vydali např. publikaci *Kniha v barvě krve*, kde se zaměřují na perzekuce vůči undergroundu.

Při této práci byla použita výzkumná metoda oral history. Dodnes žijí lidé z undergroundových komunit, kteří si dost pamatují a jsou velmi ochotní předat své vzpomínky. Oslovil jsem Františka Stárka, hlavního představitele undergroundu, aby mi dodal kontakt na pamětníka. Tak jsem se seznámil s Jiřím Mundym Zikmundem, se kterým jsem strávil jeden den v Pardubicích, kde mi ukázal místa, kam lidé z undergroundové pardubické komunity chodili. Taktéž mě vzal do Kunětic, kde se uskutečnil zásah StB vůči undergroundu, a popsal mi detailně jaké to bylo. Dobrou platformou pro získání natočených rozhovorů s pamětníky je webová stránka Paměti národa, z které čerpám v této práci také.

Z dalších pamětníků mi pomohl Pavel Artur Frait z Hořic. Tento pamětník byl aktivní v oblasti produkce samizdatu, ke kterému mi dodal vlastní materiály prostřednictvím e-mailu. Mezi tyto materiály patří sepsaný obsah všech vydání časopisu *Sklepník*. Za Hradec Králové se mi podařilo kontaktovat Zdeňka Krepidla Fikara, který mi e-mailem dodal své sepsané paměti ve wordovém dokumentu.

V práci jsou použity internetové zdroje. Čerpám z článků psané pro Paměť národa, také z článků od Ladislava Kudrny a Františka Stárka pro Ústav pro studium totalitních režimů. Dobře mi posloužily také články od Petra Hrabalíka, který sepsal o big beatu a undergroundu několik článků na web pořadu Bigbít produkovaný Českou televizí. Čerpám také z diplomových prací, které jsou dostupné online. Mezi ně patří práce autorky

Kateřiny Hejlové, která píše o undergroundu od 70. let v kontextu pořádání kulturních akcí undergroundem. Jediným zdrojem, mezi absolventskými pracemi týkajícími se undergroundu ve východních Čechách, je diplomová práce Moniky Kořárové, která sepsala jakýsi výčet kapel, osobností a míst undergroundu ve východních Čechách.

Pro regionální dějiny undergroundu ve východních Čechách jsem použil publikaci *Bylo nebylo aneb Malá skvrna na trenýrkách východočeského undergroundu od jednoho z klíčových osobností undergroundu Rudolfe Mildese*. Tato publikace nabízí rozhovory s pamětníky, kteří působili převážně v Pardubicích a okolí. Oldřich Bašta, řadící se mezi další lidi z pardubického undergroundu, sepsal publikaci o Pardubicích s názvem *Pardubice rockový ale nejen Pardubice a nejen rockový*. Velmi mi posloužila již nesehnatelná publikace Pavla Sondy s názvem *Z historie východočeského rocku, příběhy beatových skupin 60. léta*. Na tuto publikaci jsem narazil v antikvariátu, vyšla v nízkém nákladu.

Při psaní bakalářské práce jsem měl možnost využít digitalizované prameny v podobě východočeských novin *Pochodeň*, *Nové Hradecko* a *Náchodsko*. Analyzoval jsem tyto dokumenty a hledal v nich zmínky o undergroundu a big beatu. Také jsem k těmto pramenům přistupoval jako ke zdrojům ukazujícím tehdejší názor vůči undergroundu, zda se projevovala propaganda v regionálním tisku a jaké informace v oblasti kultury byly psány. Mezi další prameny patří dobové sepsané dokumenty jako *Zpráva o třetím hudebním obrození* od Ivana Martina Jirouse. Tyto dobové dokumenty jsou taktéž digitalizovány a lze je najít online.

Z audiovizuálních zdrojů jsem čerpal nejvíce z pořadu *Fenomén underground*, který je dostupný online na webových stránkách České televize. V tomto pořadu je epizoda o východočeském Woodstocku, o undergroundu ve východních Čechách a mnohé epizody o historii undergroundu. Z YouTube čerpám nahrané dokumenty o Pražském výběru či dobový záznam z festivalu druhé kultury.

Bakalářská práce je rozdělena do 11 velkých kapitol. V první řadě se práce bude zabývat definováním termínu underground a jeho použitím. Navážeme na charakteristiku tehdejší generace, která přišla v 60. letech a ovlivnila vznikající underground.

Popíšu vývoj undergroundu v celém Československu. Proto je potřeba se věnovat jeho předchůdcům z 50. let, kteří ovlivnili nadcházející první generaci undergroundu. To nás přivádí k samotnému vybudování undergroundu, který se zprvu označoval jako protounderground. Pro ucelení a pochopení vývoje undergroundu v 80. letech je potřeba dodat informace o hudebních akcích, festivalech a perzekucích ze 70. let. Aby vzniknul underground, potřeboval mít informace o hudbě ze západní Evropy a USA, o tom se píše v závěru této větší kapitoly.

Dále se zaměříme na východní Čechy a underground v roce 1968 až 1989, což je hlavní téma této práce. Začínáme kapitolou o Hradci Králové, jakožto hlavním městě tehdejšího Východočeského regionu. V práci zkoumáme, jaké kulturní možnosti měl. Dále sledujeme prvopočátky rockové hudby, takzvaného big beatu. Ta ovlivnila underground nejen hudebně ale i esteticky. Cílem je zmapovat, na jakých místech se lidé z undergroundu scházeli. Také jaké kapely vznikly v Hradci Králové a jak vnímaly tehdejší dobu, jak se projevovaly a s čím se potýkaly.

Pro doplnění souvislostí s událostmi v Československu bychom měli zmínit koncert Pražského výběru v Hradci Králové. V této části práce je náš zájem zaměřen na vliv jedné události na celé dění ve státě a také na důsledky pro Hradec Králové.

Undergroundová kultura nebyla přítomna pouze ve městě, převážně se produkovala v okolí měst, mimo dohled státního aparátu. Nesmíme tedy opomenout popis aktivit undergroundu v okolí Hradce Králové. Musíme se věnovat nejen hudebním akcím, ale také tvorbě samizdatu či tzv. baráku. Baráky byly nazývány ostrovy svobody. O tomto jevu v undergroundu napsal František Stárek svoji knihu Baráky, z které jsem čerpal.

V poslední velké kapitole zkoumáme underground v Pardubicích. Jaká kulturní místa nabízel, zda bychom zde našli více kulturních míst než v Hradci Králové, nebo kolik zde vzniklo rockových kapel ovlivněných big beatem. Také je potřeba najít souvislost v místech, kde se underground scházel, a tak porovnat, zda to bylo stejné v Hradci Králové a Pardubicích či nikoliv.

Zaměříme se dále na prozkoumání undergroundových komunit v Pardubicích. Bádáme, jaké měly společné znaky dané komunity s undergroundem z Hradce Králové.

V této části práce se zabýváme spolupracovníky StB, kteří působili v undergroundové komunitě. Ze všech ucelených informací se vyvodí závěry.

1 Underground – definice, první použití pojmenování

Termín underground byl poprvé použit nejspíš roku 1957 ve spojitosti s filmovou tvorbou v USA, ve které tvořili autoři jako Andy Warhol, Jonas Mekas a další. Pomocí tohoto termínu definovali svůj postoj vůči oficiální kultuře, kritice a médiím. Slovo underground bylo použito následně také na přednášce v USA ve Philadelphii umělcem Marcelem Duchampem roku 1965, kdy byl dotázán, jaké je postavení moderního umělce. Odpověděl: „*Velký umělec zítřka půjde do podzemí.*“¹

Underground je výraz, který označuje neoficiální ilegální hnutí či podzemní činnost. Tento termín lze používat při označení kriminálního podsvětí či odboje za druhé světové války. V jiných jazycích se jedná o označení kulturního a uměleckého hnutí, které se svou tvorbou snaží protestovat proti oficiální kultuře.²

Slovo underground přeložíme z angličtiny do češtiny jako podzemí. Jde o jedno z mnohých označení, kdy se používají další synonyma: druhá kultura, kontrakultura, disent, společenství invalidních sourozenců. Termín společenství invalidních sourozenců použil básník Egon Bondy roku 1974 ve svém díle *Invalidní sourozenci*. Invalidy jsou v tomto díle označováni intelektuálové, kteří vzdorují totalitnímu režimu.³

Kytarová hudba označovaná jako big beat, která přišla v 60. letech jako nová vlna do Československa, přinesla možnost vzniku několika kapel hrajících rockovou hudbu. V té době byla v Československu populární spíše jazzová a dechová hudba. Big beat lze považovat za jeden z hlavních hudebních vlivů undergroundové scény, která v té době vznikla. Tento hudební styl přinesl vlivy ze západních zemí, především od kapel jako jsou Beatles, kteří se proslavili nejen díky své hudbě, ale také díky novému vizuálnímu stylu v podobě dlouhých vlasů.

Undergroundovou scénu chápeme jako kulturní fenomén tehdejší doby, který spojoval uměleckou a sociálně-politickou sféru. Do umělecké sféry patřily hudební kapely, divadlo a literatura. Na druhé straně sociálně-politické prvky představovaly

¹ Vladimír 518, *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*, Praha 2013, s. 116.

² Internetová jazyková příručka, dostupné online: (<https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=underground>), [citováno k 20. 3. 2023].

³ Vladimír 518, *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*, Praha 2013, s. 114.

komunity lidí, kteří sdíleli jednotný styl dlouhých vlasů, propojení undergroundového hnutí s disidenty a revoltu proti tehdejšímu režimu.

V následujících kapitolách je ukázáno, jak se s tímto termínem pracovalo a jak se začal používat v kontextu československého undergroundu.

1.1 Charakteristika generace 60. let

Na konci 60. let historik a sociolog Theodor Roszak použil termín kontrakultura. Vysvětluje ve své knize,⁴ že americká kontrakultura vznikla jako vedlejší produkt industrializované americké společnosti. USA se po 2. světové válce staly hospodářskou mocností, kdy jim nikdo nemohl ekonomicky konkurovat. Nastalo období, kdy bylo všeho dostatek a lidé nestrádali, naopak lidé začali mít věci nadbytek. Během 60. let přišla mladá americká generace, která měla nadbytek materiálních věcí.

Tato generace se nenacházela v tíživé situaci, jakou musely řešit předcházející generace, které byly postiženy následky dvou světových válek a Velké hospodářské krize. Mladí lidé té doby se soustředili na dění kolem sebe a využili hudbu jako prostředek k vyjádření svého nesouhlasu s politickou situací, zejména v souvislosti s válkou ve Vietnamu. Tento projev nesouhlasu byl pro mnohé z této generace klíčovým prvkem identity a tvořil významnou součást kulturního hnutí, které se později stalo známým jako protikulturní hnutí. V tomto období vznikají hudební skupiny,⁵ které ovlivnili USA, západní Evropu, ale také vznikající underground v Československu během 60. let.⁶

2 Předchůdci undergroundu v Československu, Kauza výtržníků z Mánesu, Šmidrové

V Československu v 50. letech nalezneme první předchůdce undergroundového hnutí. Pokud budeme nahlížet na underground jako na neoficiální kulturu, tak už v dobách

⁴ Theodor ROSZAK, *Kde končí pustina: politika transcendence v postindustriální společnosti.*, Praha 2005.

⁵ Deep Purple, The Doors, The Velvet Underground a další.

⁶ Barbara BOTHOVÁ, *Ako definovať československý underground*, Praha 2018, s. 42-43. Dostupné online:

(https://publikace.nm.cz/file/5c50cf329c95bdbccf366d219e23c6d2/20219/joinPdf_be20d827abb533d0ca58d1fbad6129e5.pdf), [citováno k 20. 3. 2023].

protektorátu nalezneme první případy. Mezi ně patřili zakázání tanečníci swingu.⁷ Swing a následně rock'n'roll byl v Československu perzekuován. V roce 1957 došlo ke kauze výtržníků z Mánesu, kde mladá skupina lidí poslouchala na magnetofonu hudbu z USA a byli za to perzekuováni. Účastníci této akce byli posláni do vězení a do kladenských dolů, kde byli zpočátku považováni horníky za vrahy.⁸

V polovině 50. let fungovala také skupina studentů z AVU a AMU, kteří si říkali Šmidrové. Ti svým stylem vyjadřování skrz umělecké projevy, jako byla např. recesistická vystoupení, provokovali tehdejší režim a vymezovali se tak proti němu. Nejednalo se o politicky angažovanou skupinu. Šlo jim spíše o svobodný projev a vymezení se vůči socialistickému realismu. Byli předchůdci akčního umění, které se začalo projevoval koncem 50. let. Akční umění se koná na určitém místě, kde se kombinují prvky výtvarného umění, divadla, hudby a tance.⁹

3 První generace undergroundu – Protounderground

Underground v Československu vzniká začátkem 60. let, toto období je označováno jako protounderground. Termín protounderground poprvé použil František „Čuňas“ Stárek v médiích v lednu 2012.¹⁰

V Československu stejně jako za hranicemi, byla mladá generace ovlivněna novým hudebním stylem zvaným big beat. Individualismus, životní postoj vymezit se vůči autoritě, snaha vybočit z davu nošením dlouhých vlasů, to byly typické znaky pro novou generaci mániček, také označenou jako vlasatci. Termín mánička je buď převzato od zdrobněliny Máňa – Marie. Další možný vznik tohoto slova je od postavičky Máničky, loutkové kamarádky Hurvínka.¹¹

⁷ Kateřina HEJLOVÁ, *Český hudební underground od 70. let po současnost s přihlédnutím k vývoji organizačních aspektů diplomová práce*, Brno 2019, s. 16. Dostupné online: (https://is.muni.cz/th/t2qcx/Diplomova_prace.pdf), [citováno k 20. 3. 2023].

⁸ Pavel KOVÁŘ, *Pohnuté osudy: Tancovali rokenrol. Byli zatčeni a odsouzeni jako nepřátelé komunismu*, dostupné online: (https://www.lidovky.cz/relax/lide/pohnute-osudy-tancovali-rokenrol-byli-zatceni-jako-nepratele-komunismu.A151213_131903_lide_mct), [citováno k 20. 3. 2023].

⁹ Petra FORSTOVÁ, *Činnost skupiny Šmidrové v padesátých letech bakalářská práce*, Brno 2008, s. 4-5. Dostupné online: (https://is.muni.cz/th/mpln9/Cinnost_skupiny_Smidrove_v_padesatych_letech.pdf), [citováno k 20. 3. 2023].

¹⁰ Ladislav KUDRNA – František STÁREK, *(Proto)underground*, s. 4, dostupné online: (https://www.ustrcr.cz/wp-content/uploads/2016/04/PD_4_16_s03-15.pdf), [citováno k 20. 3. 2023].

¹¹ Vladimír 518, *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*, Praha 2013, s. 16.

Dlouhé vlasy přinesly kapely The Beatles a The Rolling Stones. Důležité je zmínit, že předešlá hudební generace Elvise Presleyho vycházející z černošského blues, underground v Československu neovlivnila. Big beatová muzika přicházela do Československa v 60. letech díky vysílání rádia Luxembourg a rádia Svobodná Evropa. Rozmach rockové hudby v Československu v rozmezí let 1966 až 1969 je podložen počtem klubů a kapel – 10 klubů, 500 kapel.¹²

Protounderground označuje období 60. let, kdy začínal vznikat underground. Přišla mladá generace, která svojí visáží dlouhých vlasů, přijímáním západní kultury skrz poslouchání big beatu přes zakázaná rádia, či sdílením desek, se takto fyzicky vymezuje společensky danému řádu.¹³

Nástup protoundergroundu lze určit rokem 1962, kdy se na hudební scéně objevila kapela Hells Devils. Tuto kapelu založil Jiří Sigmund a Zdeněk Macháček v Praze roku 1961. Tato kapela se dostala pod hledáček státního aparátu díky jejich novému přístupu k hudbě. Ten spočíval v tom, že na živých vystoupeních hráli písničky ovlivněné západní produkcí, prosazovali svobodomyšlný projev. Tato kapela fungovala do roku 1965 a zahráli poslední koncert v Brandýse nad Labem. Ten byl rozeznán policií a následně byl udělen soudní postih vůči pořadatelům a členům kapely.¹⁴

4 Druhá generace undergroundu

Druhá generace undergroundu ze 70. let, která celkový koncept undergroundu dotvořila, se utvářela pod tlakem normalizace. Jeden z prvků normalizace byla intenzivnější propaganda vůči tzv. volné mládeži. Mezi ni patřili nejen lidé

¹² Ladislav KUDRNA – František STÁREK, (Proto)underground, dostupné online: (https://www.ustrcr.cz/wp-content/uploads/2016/04/PD_4_16_s03-15.pdf), (s. 4-5), [citováno k 20. 3. 2023].

¹³ Barbara BOTHOVÁ, Ako definovať československý underground, Praha 2018, s. 43. Dostupné online: (https://publikace.nm.cz/file/5c50cf329c95bdbccf366d219e23c6d2/20219/joinPdf_be20d827abb533d0ca58d1fbad6129e5.pdf), [citováno k 21. 3. 2023].

¹⁴ Ladislav KUDRNA – František STÁREK, (Proto)underground, dostupné online: (https://www.ustrcr.cz/wp-content/uploads/2016/04/PD_4_16_s03-15.pdf), (s. 4-5), [citováno k 20. 3. 2023].

z undergroundu, ale také hippies, trampové a punkáči.¹⁵ Jedním z vysílaných a tištěných dokumentů proti undergroundu byl Máš-li dlouhý vlas, nechod' mezi nás.¹⁶

Do roku 1975 nebyla Veřejná bezpečnost nějak koordinována jednotně proti volné mládeži. To byla výhoda pro undergroundové společenství. Hlavním důvodem, proč Veřejná bezpečnost nefungovala jednotně, byla skutečnost, že příslušníci neznali svoje působišť tak dobře, oproti četníkům za dob první republiky.¹⁷ Díky tomu mohla např. kapela The Plastic People of the Universe¹⁸ hrát do roku 1973 bez problému na veřejnosti třeba na koncertě ve Veleni blízko Prahy.¹⁹ Zrovna tato kapela se stala velkým vzorem a hlavní tváří undergroundu. Měli nabídku odjet hrát do ciziny, ale odmítli a usadili se v roce 1970 v Praze, kde zkoušeli ve sklepě v Dělnické ulici, kde měli zkušebnu. Kapela se rozšířila o další členy, a to o bubeníka Jaroslava Wožniaka, a především o hlavní tvář Plastiků, saxofonistu Vratislava Brabence. Brabenec přinesl do kapely jazzové zkušenosti a vytříbený humor, který se dobře kombinoval s texty Plastiků od básníka Egona Bondyho. Přitom co se Plastici dostávali do formy, tak v Praze ubývalo míst, kde hrát. Důvodem byla snaha státního aparátu potlačit možnosti produkování rockové či přímo undergroundové hudby.²⁰

5 Undergroundové akce a festivaly

5.1 Koncert v Rudolfově 1974, Zpráva o třetím českém hudebním obrození

Dne 30.3. 1974 se konal koncert již protirežimní kapely The Plastic People of the Universe. V Rudolfově (jižní Čechy) v restauraci Na Americe. Koncert byl součástí festivalu, který se konal poprvé v Rudolfově. Akce byla přerušena VB po 17. hodině,

¹⁵ Barbara BOTHOVÁ, *Ako definovat' československý underground*, Praha 2018, s. 44. Dostupné online: (https://publikace.nm.cz/file/5c50cf329c95dbccf366d219e23c6d2/20219/joinPdf_be20d827abb533d0ca58d1fbad6129e5.pdf), [citováno k 21. 3. 2023].

¹⁶ Ladislav KUDRNA – František STÁREK, *(Proto)underground*, dostupné online: (https://www.ustrcr.cz/wp-content/uploads/2016/04/PD_4_16_s03-15.pdf), (s. 6), [citováno k 20. 3. 2023].

¹⁷ Ladislav KUDRNA – František STÁREK, *Kniha v barvě krve: násilí komunistického režimu vůči (proto)undergroundu*, Praha 2020, s. 307.

¹⁸ Také označování jako Plastici nebo PPU.

¹⁹ Ladislav KUDRNA – František STÁREK, *(Proto)underground*, dostupné online: (https://www.ustrcr.cz/wp-content/uploads/2016/04/PD_4_16_s03-15.pdf), (s. 7), [citováno k 20. 3. 2023].

²⁰ Vojtěch LINDAUR – Ondřej KONRÁD, *Bigbít*, Praha 2010, s. 89-91.

tudíž hlavní hvězdy koncertu, kapely Plastici a DG 307, nezahrály. Zásahu se ze začátku účastnilo 67 příslušníků VB s 25 psovody. Celkový zásah byl násilný, byly použity obušky. Návštěvníci akce byli vyhnáni na nádraží, odkud museli ve přeplněném vlaku odjet zpátky.²¹

Výsledkem zásahu na koncertě v Rudolfově bylo roku 1975 napsání textu nazvaného Zpráva o třetím českém hudebním obrození. Napsal jej Ivan Martin Jirous alias Magor. Jedná se o klíčový text, neboť definoval samotný underground nejen názvem a použitím tohoto pojmu, ale i jeho filozofií. Magor zde píše o svobodě projevu a o tom, že svobodné vyjadřování nejde v souladu s režimem, protože ukazuje pravdu, jak věci nejsou v pořádku. *„Cílem undergroundu na Západě je přímo destrukce establishmentu. Cílem undergroundu u nás je vytvoření druhé kultury. Kultury, která bude naprosto nezávislá na oficiálních komunikačních kanálech a společenském ocenění hierarchii hodnot, jak jimi vládne establishment...”*²²

5.2 Festivaly druhé kultury

Koncept undergroundových festivalů vznikl roku 1974, kdy se konal První festival druhé kultury v Postupicích na Benešovsku. Festival byl ohlášen jako svatba neexistujících manželů, při druhém ročníku se jednalo taktéž o svatbu, ale již existujícího páru – Ivana Martina Jirouse alias Magora a Juliány Stritzkové. První ročník se obešel bez potíží, což je paradox, když si uvědomíme, že ve stejném roce proběhl brutální zátah v Rudolfově.²³

O dva roky později se v roce 1976 konal druhý ročník v Bojanovicích u Prahy, který byl oficiálně ohlášený i schválený národním výborem. Důsledek bylo zatčení hlavních tváří undergroundu, tedy členů undergroundové kapely The Plastic People of the Universe, zvláště hlavní osobnosti undergroundu Ivana Martina Jirouse zvaného Magor. Obvinění byli za výtržnictví. Druhý ročník byl klíčový pro sblížení komunity

²¹ Ladislav KUDRNA – František STÁREK, Zásah, který změnil underground, s. 27-33, dostupné online: (<https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1501/027-041.pdf>), [citováno k 14. 3. 2023].

²² Ivan Martin JIROUS, Zpráva o třetím českém hudebním obrození, 1975, dostupné online: (http://www.disent.usd.cas.cz/wp-content/uploads/UserFiles/file_03_Prameny_09_NORM_Magor_Zprava.pdf), [citováno k 21. 3. 2023].

²³ Kateřina HEJLOVÁ, Český hudební underground od 70. let po současnost s přihlédnutím k vývoji organizačních aspektů diplomová práce, s. 22–25, dostupné online (<https://is.muni.cz/th/t2qcx/>), [citováno k 28.02. 2023]

kolem Václava Havla a undergroundu. Díky společné inspiraci mohla vzniknout roku 1977 Charta 77.²⁴

Tehdejší režim si myslel, že proces s undergroundem roku 1976 proběhne bez povšimnutí. To se nestalo, psaly se dopisy s žádostí o propuštění Plastiků, a to i z ciziny. Vycházely nejen v angličtině, ale i ve francouzštině i španělštině. Zajímavý je pohled z amerického deníku The Times, který 13.7. roku 1976 vydal článek ohledně procesu s undergroundovou komunitou, kde kriticky pohlíží na Husákův režim.²⁵

Václav Havel vlastnil chalupu zvanou Hrádeček,²⁶ která sloužila jako hlavní středobod českého disentu. Střetávali se zde jak přátelé Havla, chartisté i undergroundové hnutí. Jednalo se o politické a kulturní místo, v němž se hýbaly dějiny československého opozičního hnutí. Napsala se zde Charta 77 a petice Několik vět.²⁷

Na třetím ročníku festivalu uspořádaného 1. října 1977 vystoupily kapely Umělá hmota, Plastici, The Hever and Vazelína band. Připojila se i známá jména své doby jako Marta Kubišová.²⁸ Na chalupu Václava Havla přijelo 200 lidí.²⁹

Jednalo se o akci pouze pro pozvané. Havel akci organizoval nejen jako majitel objektu, ale také zásoboval událost pivem, pro které jezdil v průběhu do Trutnova. Lokalita Hrádečku byla obsazena StB a stávalo se, že lidem, kteří odjížděli, zabavili auto. Během akce se kromě zorganizovaného harmonogramu hrálo taktéž spontánně, kdy se kapela složila z lidí, kteří měli zájem zahrát živě.³⁰ Z této události se dochoval krátký natočený filmový záběr, který pořídil František „Čuňas“ Stárek. Můžeme vidět domácí

²⁴ Kateřina HEJLOVÁ, *Český hudební underground od 70. let po současnost s přihlédnutím k vývoji organizačních aspektů diplomová práce*, s. 22–28, dostupné online (<https://is.muni.cz/th/t2qcx/>), [citováno k 28.02. 2023]

²⁵ Martin MACHOVEC – Pavel NAVRÁTIL – František STÁREK, ed., „Hnědá kniha“ o procesech s českým undergroundem, Praha 2012, s. 385–386.

²⁶ Hrádeček leží severně od Hradce Králové, 10 kilometrů od Trutnova.

²⁷ Ivana DENČEVOVÁ, František STÁREK, Michal STEHLÍK, Anna NOVOTNÁ ed. *Tváře undergroundu*, Praha 2012, s. 100.

²⁸ Vladimír Lábus DRÁPAL, *Svatba, která stvořila společenství*, dostupné online: (<https://babylonrevue.cz/svatba-ktera-stvorila-spolecenstvi/>), [citováno k 14. 3. 2023].

²⁹ Václav Havel – disident / 1969–1989, dostupné online: (<https://www.vaclavhavel.cz/cs/vaclav-havel/disident>), [citováno k 14. 3. 2023].

³⁰ Ivana DENČEVOVÁ, František STÁREK, Michal STEHLÍK, Anna NOVOTNÁ ed. *Tváře undergroundu*, Praha 2012, s. 99–100.

podmínky organizované akce, kde např. koště slouží k tomu, aby na něm viselo promítací plátno.³¹

Havlova vize této akce byla jasná – spojit komunitu lidí, kteří pohlížíjí na politické dění stejně. Havel se již na tuto událost chystal roku 1976, kdy pomohl společně s Ludvíkem Vaculíkem a Pavlem Kohoutem Plastikům zařídit novou aparaturu ze západu. Plastici o ni přišli kvůli soudnímu procesu po hraní na druhém ročníku festivalu druhé kultury. Plastici byli hlavním klíčem k získání pozornosti Havla. Havel pozval na Hrádeček i muzikanty mimo spektrum undergroundu. Zpěvačku Kubišovou dokonce Havel vtipně vnucoval Plastikům jako zpěvačku. To se ale nestalo. Plastici zahráli poprvé velmi údernou skladbu 100 bodů, kde zpívají o tom, čeho se komunistická strana bála. Celkově akce docílila toho, čeho Havel chtěl – spojit další komunity lidí mezi sebou a docílit další fáze disidentského hnutí.³² Underground v 80. letech

V 80. letech byl underground stále aktivní a produktivní na poli muziky, literatury, malby, a především šíření myšlenky druhé kultury, která svobodně tvoří a žije. Šířil se samizdat, sborníky, a také začal vycházet časopis Vokno.³³ Tehdejší režim se snažil proti tomu vzdorovat. Roku 1981 se proti časopisu Vokno vedlo vyšetřování po celém Československu. To vedlo k domovním prohlídkám. Undergroundová komunita byla tedy donucena přijít s řešením, jak čelit policejní represi. Řešení bylo nakupování nemovitostí, které byly v dezolátním stavu s nízkou cenou a ideálně skrytou lokalitou. Tato komunitní centra undergroundu se začala nazývat baráky nebo také ostrovy svobody.

Baráky sloužily jako místa, kde se mohla stýkat undergroundová komunita, zvýšila se informovanost o dění na scéně undergroundu v Československu a také se zde začaly vyrábět a šířit samizdaty.³⁴ Docházelo k vyvlastňování baráků, stálému pronásledování či dokonce vypalování nemovitostí. Bylo důležité, aby barák měl stodolu,

³¹ III. festival druhé kultury, dostupné online: (<https://www.youtube.com/watch?v=x8qtyDlVbvg>), [citováno k 14. 3. 2023] (koště 1:39).

³² Svatava ANTOŠOVÁ, *Jen vy jste byli skutečný underground*, dostupné online: (<https://www.ustrcr.cz/wp-content/uploads/2018/07/Podzemni-symfonie-recenze-Tvar.pdf>), [citováno k 14. 3. 2023].

³³ Vladimír 518, *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*, Praha 2013, s. 124-125.

³⁴ František STÁREK – Jiří KOSTÚR, *Baráky: souostroví svobody*, Praha 2010, s. 12-14.

jakožto místo, kde se mohly konat zmíněné aktivity – koncerty a další.³⁵ Nejznámější barák byla Nová Víska v severních Čechách, která přestala působit roku 1981.³⁶ Undergroundové hnutí se během 80. let přesunulo ze severních Čech do východních Čech a na Moravu. Důvodem bylo postupné rozprášení undergroundové komunity v severních Čechách po koncertě Plastiků v Rudolfově nebo po skončení působení baráku Nová Víska.³⁷

6 Perzekuce undergroundu – Kampaň Vlasatci, Operace Kapela, Atentát na kulturu

V roce 1966, rok po ukončení činnosti kapely Hells Devils, se komunistická strana pokusila pozastavit šíření skupin mániček tím, že vyhlásila kampaň „Vlasatci“. Za tři měsíce působení akce „Vlasatci“ bylo perzekuováno Veřejnou bezpečností 3976 osob. Mezi tresty patřilo i ostrihání vlasů. Do vazby bylo vzato 140 osob. Ze statistik víme, že 69 % zatčených byli dělníci a nejrozsáhlejší věkovou skupinou bylo 60 % osob od 18 do 26 let.³⁸ Členové kapely Hells Devils byli také mladí lidé, kteří si šli ve volném čase po práci či škole zahrát.³⁹

Po koncertě The Plastic People of the Universe v Rudolfově v roce 1974 se komunistický aparát zaměřil na underground. V roce 1976 byla vyhlášena celostátní operace „Kapela“. V Hradci Králové začala 19. dubna 1976. Byly zatčeny hlavní tváře undergroundového hnutí – Pavel Zajíček, který působil v kapelách DG 307. Byl odsouzen na 12 měsíců. Ivan Martin Jirous alias Magor, manažer Plastiků, dostal 18 měsíců a František Stárek alias Čuňas, který vydával samizdatový časopis Vokno, dostal 9 měsíců.

Záměrem bylo zmapovat rockovou scénu, najít komunity a zneškodnit je. V rámci akce se StB zaměřovala na detaily – oblečení, texty, názvy. Díky této operaci se Pražský

³⁵ František Čuňas Stárek rozhovor po Círech starých filmů 12.02. 2010, dostupné online: (<https://www.youtube.com/watch?v=hstJtrQxoFo>), [citováno k 21. 3. 2023].

³⁶ František STÁREK – Jiří KOSTŮR, *Baráky: souostroví svobody*, Praha 2010, s. 252.

³⁷ Ladislav KUDRNA – František STÁREK, *Kniha v barvě krve: násilí komunistického režimu vůči (proto)undergroundu*, Praha 2020, s. 441.

³⁸ Vladimír 518, *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*, Praha 2013, s. 27-29.

³⁹ Fenomén underground, *Na východ od ráje*, 4:00-6:00, dostupný online: (<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10419676635-fenomen-underground/413235100221005>), [citováno k 18. 3. 2023].

výběr roku 1983 v Hradci Králové setkal s nevolí úředníků, kteří již 6 let měli praxi ohledně rozpoznání závadné kultury.⁴⁰

Další z celostátních akcí zaměřených proti podvrtaným živlům v kultuře byl tzv. Atentát na kulturu. Jednalo se o propagandu státního režimu proti Chartě a hnutí undergroundu z roku 1977. Vyšla v tištěné podobě a také jako 25minutový dokument vysílaný v Československé televizi. Cílem bylo ukázat hlavní undergroundové kapely The Plastic People of the Universe a DG 307 jako kriminálníky a neumělce, co neumí hrát na hudební nástroje.⁴¹

7 Zdroje informací pro underground

7.1 Rádio Luxembourg

Rádio fungovalo již od 30. let 20. století. Během své historie vysílalo z několika zemí, původně z Lucemburska se sídlem v Junglinsteri, což je blízko hlavního města Lucemburk. Největší vrchol slávy rádio zažilo po 2. světové válce, kdy západoevropská společnost byla v euforii po skončení dlouhotrvajícího konfliktu. Dokonce se tomuto rádiu podařilo předčít ve své době britské BBC.

Rádio se vysílalo v Československu ve špatné kvalitě, za to mohla rušička, která měla za cíl přerušovat primárně rádio Svobodná Evropa. Kromě hudebního vlivu to dodalo posluchačům zdroj angličtiny.⁴² Laxík, tak jak bylo nazýváno v Československu rádio Luxembourg, přineslo do Československa příznačný vliv v 70. letech. Pardubický rodák *Marek Šlechta*⁴³ vzpomíná, jak si nahrával, na již dnes nesehnatelný magnetofon Sonet nejslavnější kapely své doby – Pink Floyd, Queen a Deep purple.⁴⁴

Rádio provozovalo vysílání v jazycích pro většinu západní Evropy a v jeden moment i v češtině. V rozhovoru z 80. let pro švédskou televizi odpovídá na dotaz

⁴⁰ Prokop TOMEK, *Okres na východě 1960-1989: občané a nejnižší článek Státní bezpečnosti na příkladu okresu Havlíčkův Brod*. Praha 2008, s. 160–161.

⁴¹ Mikoláš CHADIMA, *Alternativa I*, Praha 2015, s. 214-215.

⁴² Veronika ŠTEFEČKOVÁ, *Rádio Luxembourg a jeho význam pro posluchačův v socialistickom Československu (orálna história)*, s. 27–56, dostupné online (<https://is.muni.cz/th/oimd8/>), [citováno k 18. 2. 2023]

⁴³ Marek Šlechta – narozen 19. dubna 1961 v Pardubicích, oběť perzekuce církve během socialismu, dostupné online: (<https://www.pametnaroda.cz/en/slechta-marek-20180405-0>), [citováno k 14.3. 2023].

⁴⁴ Marek ŠLECHTA, *Nahrával jsem z rádia písničky, i když byly rušené*, dostupné online: (<https://www.pametnaroda.cz/cs/slechta-marek-1961?clipId=139474#recording>), [citováno k 14.3. 2023].

moderátorky jeden z hlavních diskžokejů rádia Bob Stewart v kolika jazycích vysílají: „*English, French, German, Dutch, Luxembourgish, Italian, Norwegian and then there are some minority languages on shortwave I think Portuguese and Czechoslovak.*“

Množství hudby, která byla vysílána v rádiu, bylo vysoké. V rozhovoru Bob Stewart zmiňuje, že v Anglii během 70. let vycházelo 100 alb za týden. Československý posluchač měl málo možností, jak se dostat k západním kapelám, jejich hudbě a informacím. Rádio Luxembourg představovalo ve své době významný zdroj.⁴⁵

7.2 Poslechové diskotéky

Poslechové diskotéky byly jedny ze způsobů, jak se v 70. letech mohl obyvatel Československa dostat fyzicky k hudbě ze západu.

Miloš Čuřík, který tyto akce provozoval, byl ovlivněn vycestováním do Velké Británie roku 1966, kde žil 2 měsíce. Dostal se do styku se západní muzikou i literaturou, která nebyla dostupná v Československu. Po návratu zpátky domů se začal angažovat v pořádání koncertů. Zval také hudebníky ze zahraničí. Mezi ně patřila zpěvačka Nico, bývala zpěvačka kapely The Velvet Underground, která ovlivnila tuzemské The Plastic People of the Universe.⁴⁶

Během období normalizace začal vystupovat v Praze s poslechovými pořady, které měl úředně schválené. Podmínkou bylo, že musel hrát pouze československou či východoevropskou produkci. Ovšem v praxi hrál západní hudbu, pouštěl ale také zakázané jazzmany či Voskovce s Werichem.

Byl pod kontrolou StB, kdy došlo k jeho zákazu působení v Praze. Začal tedy jezdit po regionech včetně Hradce Králové. Jeho filozofií bylo šířit osvětu mezi lidi. Čuřík nechtěl jít cestou undergroundu, která by znamenala, že by se stáhnul mimo veřejnost. Jeho cílem bylo jezdit po Československu a dát možnost veřejnosti se dostat k západní hudbě, i přesto že se jednalo v té době o nelegální činnost.⁴⁷

⁴⁵ Radio Luxembourg 208, dostupné online: (<https://www.youtube.com/watch?v=yY0PyZZ0c8>), [citováno k 14.3. 2023].

⁴⁶ Rozhovor s Milošem Čuříkem 5.2. 2021, dostupné online: (<https://www.pametnaroda.cz/cs/curik-milos-1947>) (18:30-40:00), [citováno k 16. 3. 2023].

⁴⁷ Míša ČANKOVÁ, Příběh pamětníka v rámci projektu Příběhy 20. století, dostupné online: (<https://www.pametnaroda.cz/cs/curik-milos-20210205-0>), [citováno k 16. 3. 2023].

8 Východní Čechy a underground v roce 1968-1989

8.1 Underground v Hradci Králové

Hradec Králové nabízel během 60. až 70. let režimem schválenou hudbu na festivalu Hradecké hudební jaro. První ročník se uskutečnil v roce 1957 a uspořádal jej spolek Kruh přátel hudby. Místo konání se každým rokem měnilo. Pro uspořádání akce se využívaly prostory divadla Vítězného února, Reflektor a kino Oko. Festival Hradecké hudební jaro se pořádal první jarní den. Žánrově se akce omezovala na dechovku a klasickou hudbu. Na tento festival jezdili i zpěváci ze Sovětského svazu.⁴⁸

V Hradci Králové se také uskutečnila Mezinárodní smetanovská klavírní soutěž. První ročník se konal roku 1963. Festival podpořila továrna na klavíry sídlící v Hradci Králové – Petrof. Od roku 2002 se tento festival koná v Plzni.⁴⁹

Během počátku 60. let ředitel Střelnice Vladislav Hruška umožnil mladým kytaristům působit v rytmické kytarové skupině, která byla součástí uměleckého studia KD ROH. Tato skupina hrála v instrumentálním stylu britského rocku, který byl v té době dostatečně umírněný a nevyvolával odpor ze strany státního režimu. Během tříletého působení v tomto uskupení se angažovalo více než 9 hudebníků.

Mezi další hudebníky vystupující ve Střelnici patřili nadšenci amerického rock'n'rollu, silně inspirovaní Elvisem Presleym. V počátcích své existence si tyto hudebníci říkali Neoton, ale později přijali název Brilant a nakonec se stali známými jako skupina Batole. Jejich přínosem bylo uvedení extravagantnějšího stylu oblékání, což bylo v té době nevídané. Tento jev lze považovat za důležitý prvek, který pomohl vytvořit módní styl undergroundového hnutí. Josef Felgr, bubeník kapely Batole, ve svých

⁴⁸ Pochodeň 1976 17.3., ročník 65., str. 5, dostupné online: (<https://kramerius.svkhk.cz/uuid/uuid:73122580-570e-11dc-ac61-0013e6840575>), [citováno k 21. 2. 2023]. Nové Hradecko, 1963 12.4., číslo 15, s. 3. dostupné online: (<https://kramerius.svkhk.cz/view/uuid:71a0ab9a-addd-4916-822d-0f61fd051a08?page=uuid:8caf38b0-85f6-11e4-9f58-00155d010f03&fulltext=%22Hradeck%C3%A9%20jaro%22>), [citováno k 14. 3. 2023].

⁴⁹ Mezinárodní smetanovská klavírní soutěž, Dostupné online: (<https://www.regionplzen.cz/zpravodajstvi/mezinarodni-smetanovska-klavirni-soutez-v-plzni/>), [citováno k 21. 2. 2023].

vzpomínkách zmiňuje, že jel do Prahy koupit boty, které jednoznačně vyjadřovaly rockový styl.⁵⁰

Vzhled frontmana kapely Batole Václava Kutnara představoval v té době něco nevídaného. Kutnar při svých vystoupeních v hradecké Střelnici nosil kožené kalhoty, černé brýle a doplňoval to botami se špičkou. Jeho vzhled byl doprovázen euforickou reakcí fanynek podobnou té, kterou vyvolával v USA o deset let dříve Elvis Presley. Protože v té době v Československu nebylo nic podobného známo, v posluchačích to umocňovalo jejich pocit svobody získaný při poslechu této hudby. Nebylo tedy divu, že kapela, která se dokázala prosadit nejen v Hradci Králové, ale i v dalších městech, byla obdivována mnoha mladými posluchači.

Jejich hudba ale nebyla v souladu s názory a postoji představitelů města, kteří nesouhlasili s hudebním projevem kapely zvláště kvůli jejich vzhledu. Tak došlo k postupnému utlačování bigbeatové scény. Krajská odborová rada, která rozhodovala o tom, kdo bude moc vystupovat na pódii, sídlila na Střelnici, kde působily bigbeatové hradecké kapely, měli tak dobrý přehled o tom, kdo zde vystupuje.

V roce 1965 se kapela kvůli vnitřním neshodám rozpadla. Nicméně, ředitel Střelnice Vladislav Hruška dokázal během 60. let prosadit hraní bigbeatových skupin na Střelnici, což napomohlo k rozvoji bigbeatové scény v Hradci Králové.⁵¹

Bigbeatové kapely z Hradce Králové měly možnost soutěžit na východočeských festivalech. Mezi ně patřil např. Krajský festival beatových skupin ve Smiřicích pořádaný 11. až 13. dubna 1969.

V Hradci Králové se uskutečnil 20. června 1969 první východočeský beat salon ve velkém sále Střelnice.

Na zmíněných akcích hrála významná beatová skupina Veteráni, aktivní i v 70. letech.⁵² Veteráni se jako jediná bigbeatová kapela z Hradce Králové dostala na první československý beat-festival, který se konal v Praze 20. až 22. prosince 1967 ve velkém sále Lucerny. Cílem akce bylo dostat do povědomí rockovou hudební scénu. Šlo o

⁵⁰ Pavel SONDA, *Z historie východočeského rocku: 60. léta – příběhy beatových skupin*, Hradec Králové 2001, s. 6-22.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² Tamtéž.

důležitou akci k propojení regionálních kapel s pražskou scénou.⁵³ Veteráni se zde zúčastnili soutěže po boku kapel z Prahy, Ostravy, Bratislavy.⁵⁴

Jaký byl oficiální postoj regionálního tisku Pochodeň východních Čech k bigbeatové hudbě v 60. letech? Před rokem 1968 můžeme nalézt zmínky o beatových skupinách. V rubrice „*Telefonem-dálnopisem*“ se objevila zmínka o máničkách neboli vlasatcích z roku 1966, kteří provedli výtržnosti v Praze a byli následně odsouzeni k několika měsícům.⁵⁵ Ve vydání z 19. května 1967 jsou zmíněni hradečtí Veterans, jako beat skupina, která zahraje v Českém rozhlase Hradec Králové.⁵⁶

Po invazi Varšavských vojsk roku 1968 nalezneme v letech 1969 již články s nadpisy proti máničkám a big beatu. Dobrým důkazem je sloupek, ve kterém se píše o tom, že dlouhé vlasy jsou nemoderní, už se to nenosí ani v Anglii.⁵⁷ Do roku 1969 se o big beatu či máničkách moc nepsalo. Vždy se jednalo o kusou informaci.

Další důkaz, o změně vnímání bigbeatové hudební scény ve společnosti, se nachází v článku Holické mládí vyhrává, který dává do popředí dechovou hudbu z Holic. Hned v úvodu je napsáno, že dechovka neztratí své fanoušky a je atraktivní i pro mladé, o čemž článek následně pojednává.⁵⁸

Změna postojů redaktorů Pochodně vychází z obecného vývoje v československé společnosti. Po roce 1968 se totiž postupně dostává do popředí negativní vnímání mániček, big beatu a vznikajícího undergroundu v mediálním prostoru. Zajímavé je, že články v Pochodni nejsou přímo direktivní a neříkají, že by big beat byl špatný. V první

⁵³ Československý beat festival 1967, Dostupné online: (<https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/clanky/245-1-ceskoslovensky-beat-festival-1967/>), [citováno k 22. 2. 2023].

⁵⁴ Lukáš PETRÁŇ, *Československé beatové festivaly (1967, 1968 a 1971) a jejich organizační a umělecká specifická*, s. 34, dostupné online: (https://is.muni.cz/th/uaata/428160_Lukas_Petran_magisterska_prace.pdf), [citováno k 23. 2. 2023]

⁵⁵ Pochodeň 1966 29.10., ročník 60., str. 2, dostupné online: (<https://kramerius.svkhk.cz/view/uuid:c1cf9ee6-199c-11e5-93ac-00155d010f03?page=uuid:c330dc98-199c-11e5-93ac-00155d010f03&fulltext=m%C3%A1ni%C4%8Dky>), [citováno k 23. 2. 2023].

⁵⁶ Pochodeň 1967 19.5., ročník 61., str. 5, dostupné online: (<https://kramerius.svkhk.cz/view/uuid:c99f7367-1026-11e5-aa5e-00155d010f03?page=uuid:cf85c40c-1026-11e5-aa5e-00155d010f03>), [citováno k 23. 2. 2023].

⁵⁷ Pochodeň 1969 29.10., ročník 58., str. 2, dostupné online: (<https://kramerius.svkhk.cz/view/uuid:f50bbcb8-1a49-11e5-a26e-00155d010f03?page=uuid:015926bf-1a4a-11e5-a26e-00155d010f03&fulltext=beat>), [citováno k 14.3. 2023].

⁵⁸ Pochodeň 1969 26.9., ročník 58., str. 2, dostupné online: (<https://kramerius.svkhk.cz/view/uuid:a32c4da2-1a55-11e5-a26e-00155d010f03?page=uuid:a74ef545-1a55-11e5-a26e-00155d010f03&fulltext=beat>), [citováno k 14.3. 2023].

polovině 60. let se mu však nedává tolik pozornosti, nejsou zmíněny bigbeatové akce v regionu, maximálně bigbeatový festival v Praze.

8.1.1 70. léta undergroundu v Hradci Králové – hospody a klub

Prádelna

Na 70. léta v Hradci Králové vzpomíná jeden z hlavních představitelů druhé generace undergroundu Pavel Artur Frait. V Hradci Králové tento rodák z Hořic studoval střední školu. Pavel Artur Frait následně působil v Hořicích okolo Hořické samizdatové dílny, která se zabývala vydáváním samizdatu. Období normalizace bylo znát při každodenní činnosti. Ve svých vzpomínkách Frait např. popisuje hradecké nádraží jako místo, které bylo dost hlídáno policií. Bylo nutné dokazovat svoji identitu dokládáním občanského průkazu. Důvodem byly v jeho případě dlouhé vlasy, které v dané době znamenaly příklon k undergroundové komunitě.

Během jeho studií lidé s dlouhými vlasy začaly být více pod dohledem státního aparátu kvůli událostem z roku 1976, kdy došlo k zatčení undergroundové kapely The Plastic People of the Universe. Důvodem zatčení bylo obvinění kapely z výtržnictví. Přitom šlo o důsledek operace Kapela. Hradec Králové byl až do konce 80. letů centrem bolševického režimu s rozsáhlým státním aparátem. Tento vliv se projevoval na vizuálu města, kde byly všudypřítomné rudé hvězdy na budovách a věžích, což jasně ukazovalo politickou agendu města. Tento fakt zároveň podporoval rozvoj undergroundové scény. I když po desáté hodině večerní bylo v městě málo míst, kam by se dalo jít, undergroundová scéna se stále scházela v hospodách a byla aktivní.⁵⁹

V rámci undergroundové komunity v Hradci Králové byly považovány za nejatraktivnější místa setkání hospody Stoletá a Na Hradě. Tyto lokality sloužily jako centra alternativní kultury, kde se setkávali lidé z Pardubic, Hradce Králové, Hořic, Nového Bydžova a dalších východočeských měst. Zároveň však byly prvními místy v Hradci Králové, kde se začala vyměňovat západní literatura a hudba mezi přívrženci undergroundové scény. V 80. letech byla klíčová hospoda Restaurace u Lípy, ve které vznikaly hradecké undergroundové kapely.

⁵⁹ Rudolf MILDES, Bylo nebylo, aneb, Malá skrvna na trenýrkách východočeského undergroundu, Holešov 2017, s. 4–60.

Kromě hospod se také v Hradci Králové v 70. letech nacházel hudební klub na Slezském předměstí, který byl v blízkosti vlakové stanice. Tento klub se nazýval „Prádelna.“ Nacházel se v Lidické ulici na místě, kde fungovala prádelna, z toho důvodu jeho pojmenování. Nyní se zde nachází budova ČEZ a vedle ní mateřská školka. Pavel Frait ve svých vzpomínkách uvádí, že v této době byly k dispozici i noční vlaky, které jezdily do okolních obcí, což se stalo pro undergroundovou komunitu z Hradce Králové a okolí velmi užitečným.⁶⁰ Prádelně pomáhala jeho lokalita umístění, oproti ostatním hradeckým kulturním prostorům se vyskytoval klub mimo centrum města.

Hrály zde především režimem schválené kapely či folkoví zpěváci, proto klub nebyl pod tlakem policie. Kromě toho se zde pouštěla z magnetofonu nelegální hudba ze západu, což nebyl v Hradci Králové častý jev. Mezi zakázané západní kapely patřily Genesis, Frank Zappa, Jethro Tull. Pouštěly se zde i písně Karla Kryla. Hudba z magnetofonu se pouštěla až po zavíračce klubu, ne pro veřejnost. V klubu se pořádala i poslechová diskotéka Miloše Čuříka, který přinášel k poslechu další hudbu ze západu.⁶¹

Zdeněk Fikar alias Krepindl, další pamětník hradeckého undergroundu, vzpomíná, že v klubu začaly také undergroundové kapely,⁶² kterým se podařilo obejít kontrolní mechanismus státu. Vládní usnesení roku 1972 navrhlo přebudovat agenturní systém, který zajišťoval kontrolu nad tím, jaká kapela může hrát pro veřejnost. Kapely, které chtěly zůstat aktivní a legálně hrát, musely projít rekvalifikační zkouškou. Kapela musela podstoupit ústní pohovor, složit test z hudební teorie, ústní zkoušku z oblasti politiky a kultury a také museli zahrát živě před komisí – tzv. přehrávky. Rekvalifikace se týkala všech hudebních směrů, nebylo to cílené pouze na rockovou hudbu. Organizaci měly na starost buď krajské národní výbory, dále Pražské kulturní středisko Pragokonzert. Důsledkem těchto rekvalifikací byl pokles počtu muzikantů a kapel. Na druhou stranu to více posílilo přilnutí k undergroundu. Undergroundové kapely v 70. letech a 80. letech

⁶⁰ Rudolf MILDES, *Bylo nebylo, aneb, Malá skrvna na trenýrkách východočeského undergroundu*, Holešov 2017, s. 7-9.

⁶¹ Vzpomínky Zdeňka Krepindla Fikara, zdroj: emailová komunikace mezi mnou a panem Fikarem, - [citováno k 16. 3. 2023.]

⁶² Vzpomínky Zdeňka Krepindla Fikara, zdroj: emailová komunikace mezi mnou a panem Fikarem, - [citováno k 16. 3. 2023.]

pořádaly své komunitní akce, které měly za oficiální záminku svatbu či oslavu narozenin. Díky tomu mohli získat povolení uspořádat akci.⁶³

V deníku Pochodeň se klubu na Slezském předměstí věnuje článek Zrození jednoho klubu, který popisuje jeho historii a činnost. Článek je pojat jako reportáž, kdy autor článku se ptá: „...*Takže každý čtenář, více i méně pozorný, ví, jak mladí pracují. A jak žijí, jak se baví? Kam chodí třeba večer?*“ O klubu mládeže se autor článku dozvěděl z plakátu, který byl umístěn v rohu plakátovací plochy. Na plakátovací ploše bylo na první pohled zřejmé, že se inzeroval zvláště na program kina a divadla. Hudební akce, třeba v podobě poslechové diskotéky, se dávala do pozadí. Můžeme se domnívat, že primární bylo inzerovat jistý typ kultury – divadla, filmy.

Klub nabízel tři místnosti, kde se pořádaly besedy, výstavy. Smyslem klubu dle článku bylo nekonkurovat např. KD ROH,⁶⁴ který byl utvořen pro pořádání velkých akcí. Cílem klubu bylo nabídnout alternativu mládeži od věku 18 až 30 let, aby místo popíjení v hospodě raději navštívili besedu s psychologem či si zašli na výstavu fotografií. Cílovou skupinou klubu byli nejen mladí lidé, ale děti z mateřské školky, kterým byly promítány filmy v dopoledních hodinách.

Můžeme tedy usoudit, že díky těmto aktivitám klub na Slezském předměstí fungoval nejen večer, ale i ve všední dny po celou dobu s komplexním programem. Autor článku se podivuje, že klub nemá oficiální název, ale odpověď na tuto otázku nenašel.⁶⁵

8.1.2 Undergroundové kapely v Hradci Králové

Undergroundové kapely v Hradci Králové vznikaly nejvíce během 80. let. Důvod, proč jich vznikalo v této době nejvíce, je ten, že druhá generace undergroundu z 70. let dospěla, chodila do práce a chtěla se vyjádřit vůči režimu. Tyto kapely se zakládaly v hospodách, jako například Restaurace u Lípy.

⁶³ Vojtěch LINDAUR – Ondřej KONRÁD, *Bigbít*, Praha 2010, s. 71-73.

⁶⁴ KD ROH – Dnešní Střelnice v Hradci Králové.

⁶⁵ Pochodeň 1982 17.9., ročník 71., str. 3, dostupné online: (<https://kramerius.svkhhk.cz/view/uuid:957f66d0-90f7-11de-925e-000d606f5dc6?page=uuid:cba57810-8e15-11de-8cdc-000d606f5dc6>), [citováno k 16. 3. 2023].

Mezi undergroundovou hradeckou kapelu se řadí Čertovi soustružníci. Jednalo se o kapelu radikálních umělců, kteří nosili nazdobené kostýmy ve stylu hippies a měli za vzor The Plastic People of the Universe.

Další kapelou, která se zrodila v Restauraci u Lípy, byla Elektrickéj šok, která se inspirovala stylově Pražským výběrem a vyznačovala se vtipnými texty. Inspiraci pro psaní textů nacházela kapela v časopise Mateřídouška.

Z Elektrického šoku přešli někteří členové do kapely Záře. O jejím působení se dozvídáme z novin Nové Hradecko, kdy v roce 1986 byla sepsána z jejich koncertu reportáž s názvem Rock, tentokrát experimentální. Klub mladých v Hradci Králové uspořádal koncert ve velkém sále Střelnice. Kromě kapely Zářena na něm vystoupila kapela Kobra z Brna. Autor článku Ondřej Štulc, kapelu Záře popisuje jako experimentální rock. Přitom, když se podíváme na záznamy jejich koncertů, které jsou zveřejněny v dokumentu Fenomén underground, v epizodě Na východ od ráje⁶⁶, tak zřetelně slyšíme, že se jednalo o syrovější undergroundovou rockovou hudbu. Na pódiu měli rekvizity v podobě výstavní panny sloužící k prezentaci oblečení.

Je tedy zajímavé, jak článek balancuje mezi akceptováním této hudby a jistou cenzurou, dokonce je zde i pozitivní hodnocení: „*Přesto že koncertu byla věnována pouze minimální propagace, byl sál z větší části zaplněn příznivci rockové hudby. Právem, vždyť obě skupiny nabídly to nejlepší, co ve svém repertoáru mají.*“ Cenzurou je myšlena pasáž v textu, kdy autor zmiňuje, že při koncertu byly použity jen tři malé reflektory, tudíž nemohly vzniknout fotografie v dobré kvalitě a použitelné do tisku. Je to záměr zakrýt vzhled kapely a jedná se o lež, aby kapela Záře nebyla jaksi odhalena svým působením či se jedná o pravdivou informaci?

Mně z dobového pramenu vyplývá, že autor článku je fanoušek rockové hudby ne-li undergroundu, píše pozitivní hodnocení, ale přitom v textu obchází pravdu o textech a vzhledu kapely. Obcházením mám na mysli popsání styl zpěvu Záře, kde v textu je napsáno: „*Osobitý zpěv využívá všech barev hlasu, někdy abstraktní texty, nezvyklá hudba s častým opakováním motivů v jednotlivých písních.*“ Přitom kapela Záře dost často

⁶⁶ Fenomén underground, *Na východ od ráje*, dostupný online: (<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10419676635-fenomen-underground/414235100221007/>) (29:12-30:00), [citováno k 18. 3. 2023].

křičela při svém živém vystoupení a používala další hudební projevy typické pro undergroundovou kapelu, které by se oficiálním představitelům režimu nelíbily.⁶⁷

Další hradeckou kapelou byla V. V. B. tvořená mladíky ve věku okolo 14 let, kteří hráli písničky od kanadské kapely The RUSH s českými texty.

Očividně nejvýznamnější hradecká undergroundová kapela byla skupina Hudební hluch. Zpěvák Pavel Bivoj Leier a další členové uskupení začali jako skupina nadšenců hrát v roce 1986, kdy ještě plyně neuměli na žádný hudební nástroj zahrát. Postupně se jako samouci naučili hrát.

Na koncerty měli nachystané kostýmy, třeba v podobě slaměných špičatých klobouků, které se nosí v Asii. Živá vystoupení doplňovali scénkami, kdy třeba házeli cukr mezi diváky. Cílem bylo diváka pobavit a jaksi ho navést na jiné myšlenky. Hudebnímu hluchu se začalo dařit a začali objíždět festivaly. Díky tomu se jich všimla hradecká StB. V hradecké části Malšovice sídlila policejní stanice, kam byla kapela předvedena před StB, kde proběhl výslech. Kapela Hudební hluch byla zakázána. I přes snahu hrát dále, kdy měnili název kapely, se kapela rozpadla v roce 1988, protože postupně členové kapely buď odešli na vojnu či přestali mít zájem o hraní.⁶⁸

Poslední undergroundovou hradeckou kapelou založenou během 80. let v Restauraci u Lípy, o jejíž existenci víme, byla Hluboká orba.

Všechny kapely zmíněné spojovala nejen doba a místo vzniku, ale také jejich snaha přinést do undergroundu šokování diváka skrz kostýmy či zpívané texty.⁶⁹

8.1.3 Reakce StB v Hradci Králové na underground

Když vezmeme v potaz, že pro východní Čechy byly 70. léta období rozvoje a vzniku undergroundu, tak v 80. letech se jednalo o dobu, kdy se díky vlivu událostí v Československu začala undergroundová scéna usazovat a rozvíjet, Neexistovala ale

⁶⁷ Ondřej ŠTULC, *Rock, tentokrát experimentální*, Nové Hradecko, 1986 2.4., číslo 14, s. 4. dostupné online: (<https://kramerius.svkhhk.cz/view/uuid:2c763ac6-ec0b-4813-a276-0522b29815ea?page=uuid:5bfbe33e-85fa-11e4-9f58-00155d010f03>), [citováno k 18. 3. 2023].

⁶⁸ Fenomén underground, *Na východ od ráje*, dostupný online: (<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10419676635-fenomen-underground/414235100221007/>) (24:00-26:00), [citováno k 18. 3. 2023].

⁶⁹ Monika KOŤÁROVÁ, *Hudební underground, nezávislé iniciativy a charta 77 ve východních Čechách diplomová práce*, Pardubice 2006, s. 68-69.

pouze jedna undergroundová komunita, jeden lídr undergroundu v 70. letech. V 80. letech se státní režim zaměřil na Prahu a severní Čechy, a tak došlo k přesunu amatérské produkce do východních Čech a na Moravu, kde začalo vznikat podhoubí undergroundového společenství v 80. letech.⁷⁰

Státní režim se pokoušel rozháňet ilegální akce undergroundu – v okrese Hradce Králové se pořádalo spoustu srazů tzv. problematické mládeže. Problematickou mládeží označoval tehdejší režim lidi, kteří svým vzhledem jednoznačně připadali k dané skupině. Mezi takové skupiny patřili mánicky s dlouhými vlasy, punkeři s čírem na hlavě či trampové taktéž s dlouhými vlasy. V čele správy StB Hradce Králové stál v čele major JUDr. Josef Hakl, který rozhodoval v Hradci Králové a celém okrese o daných represích vůči undergroundu. Ten označoval dané srazy jako nástroj pro rozvracení komunismu a vyjádření protisocialistických myšlenek. Také se agresivita režimu potvrdila v osočování východočeských máníček, kdy jim bylo hozeno na hlavu, že se chovají agresivně.⁷¹

9 Koncert kapely Pražský výběr v Hradci Králové a jeho dopad na kulturní dění v Československu

Hradeckému dvojkoncertu Pražského výběru ještě předcházela roku 1982 říjnový koncert v pražské Lucerně organizovaný studenty pražských vysokých škol, kde vystoupila i kapela Etc. V této kapele zpíval Vladimír Mišík. Mišík se zapojil do organizace koncertu a vymyslel, že místo jedné původně vystupující kapely, která nevystoupí, se uvede studentský film Portrét⁷², což bylo dílo studenta FAMU Miroslava Čtvorsjuka. Film se promítal v provizorních podmínkách, kdy byly využity trenýrky velkého rozměru jako plátno na promítání. Koncert proběhnul bez zásahu StB. Avšak kombinace zpívaných textů⁷³ zpěvákem Vladimírem Mišíkem, pouštění provokativního

⁷⁰ Ladislav KUDRNA, František STÁREK, *Kniha v barvě krve: násilí komunistického režimu vůči (proto)undergroundu*, Praha 2020, s. 326.

⁷¹ Tamtéž, s. 443–446.

⁷² Dokument o Mišíkovi a jeho kapele zvaný Portrét, na ČSFD je ale uvedeno, že snímek byl zabaven StB a neměl ani svůj název. V knize Bigbít je uvedeno jméno snímku Portrét. Dostupné online: (<https://www.csfd.cz/tvurce/47210-miroslav-cvorsjuk/zajimavosti/>). [citováno k 16. 3. 2023]., zdroj: Vojtěch LINDAUR – Ondřej KONRÁD, *Bigbít*, Praha 2010, s. 155.

⁷³ Rocková písnička *Mámo, mámo, řekni tetě* skupiny Etc., která svým rockovým i textovým zněním provokovala tehdejší režim, zní: „Mámo, mámo, řekni tetě, že bych chtěl někam jet, že bych chtěl jet tam a zase zpět, tetě dělá v bance, zná všechny ty štvance, chtějí ale rance...“ Tento text napsal Mišíkovi Jiří Dědeček, který napsal další Mišíkovy texty. I přesto zákaz se týkal pouze Mišíka a jeho kapely Etc. Zdroj: Vojtěch LINDAUR – Ondřej KONRÁD, *Bigbít*, Praha 2010, s. 155.

dokumentu a působení jeho kapely, vedlo k prvnímu zákazu kapely v Československu. Kapela Etc. se zpěvákem Vladimírem Mišíkem se stala první zakázanou kapelou v Československu.⁷⁴

Významnou událostí pro Hradec Králové se stal dvojkonzert Pražského výběru. Michaelovi Kocábovi a jeho kolegům z kapely se podařilo vyprodat dva koncerty v kině Oko 11. a 12. ledna 1983. Problém tkvěl v tom, že mezi účastníky koncertu byli představitelé krajských a okresních úřadů. Ti byli školeni od roku 1976 v rámci operace Kapela k rozpoznání závadné hudby. Tito straničtí úředníci byli tuze překvapeni z hudebního projevu Pražského výběru. Michael Kocáb ve svém přestrojení za Ropotáma nevědomky zpíval bolševickému osazenstvu protirežimní texty, kdy očividně očekával úspěch, jako od fanoušků big beatu a undergroundu. Ropotámo je kostým, který se používal na koncertech kapely Pražský výběr. Ropotámo vypadá jako starý děda, který nosí dlouhý černý plášť a hraje na rumbakoule. Kapela Pražský výběr byla perzekuována a zakázána. Státní aparát mířil ještě víc proti závadné mládeži během 80. let.⁷⁵

V deníku Pochodeň se o koncertu Pražského výběru psalo o několik dní později. Vystoupení vyjevilo spoustu otazníků nad rockovou kapelou. Jednak se v první části článku zabývali tím, jak je možné, že Pražský výběr byl schválenou kapelou spadající pod agenturu Pražského kulturního střediska. Kapelu osočují z toho, že hraje mimo území Prahy. Kapela Pražský výběr měla povolení hrát pouze v Praze, odkud pocházela. Sice uznávají, že je populární mezi mládeží a dostane se i do televize, ale je to právě kvůli tomu, že si dokáže nachystat nezávadné písně.

Druhá polovina textu v tisku začne být kritičtější. Visáž kapely je diskreditována na úroveň nevkusy. Texty jsou považovány za problémové. Mládež, co se účastnila koncertu, je popsána jako uřvaná a nutně opilá. V poslední části textu je otevřena otázka toho, zda tahle hudba příliš neovlivňuje mladou generaci. Je zde i vybízeno k tomu, aby se zakročilo vůči tomuto proudu rockové hudby. Vše krásně ilustruje fotka zpěváka Michaela Kocába s kravatou, vestou a jakousi maskou či arabským šátkem, co nosí

⁷⁴ Vojtěch LINDAUR – Ondřej KONRÁD, *Bigbít*, Praha 2010, s. 144-155.

⁷⁵ Radek BLÁHA – Petr GRULICH – Roman HORKÝ a kol., *Hradec Králové*, Praha 2017, s. 609.

princové na blízkém východě. K fotografii⁷⁶ je napsáno: „*Takhle opravu vypadá umění...*“⁷⁷

Jak poznamenal kapelu zákaz hraní po hradeckém koncertě? Vilém Čok, baskytarista Pražského výběru, dle agentur nesplňoval kritéria, tak nemohl hrát ani bez Pražského výběru. Michael Kocáb byl v lepší pozici, protože mohl tvořit muziku pro filmy a tím se živit. Pražský výběr nesměl vystupovat na veřejnosti ani v médiích. Bubeník Pražského výběru Jiří Hrušeš emigroval do Anglie. Pro kytaristu Pražského výběru Michala Pavlíčka to znamenalo období deprese. Pavlíček popsal svoje emoce ze zákazu takto: „*Ta deprese byla taková, že jsem byl hodně v prdeli a nebyl jsem schopnej se nějak motivovat. Kdyby tě šoupli do kriminálu, tak by ses prostě vycenil zuby, tak takhle jdu do jednoznačného boje s váma vy grázlové. Ale oni tě nechaj tak krásně vyhnít. To bylo na tom drsnější.*“ Dle něj Pražský výběr měl v té době velikou popularitu a potenciál se stát ještě úspěšnější kapelou.⁷⁸

Členové kapely také museli docházet na výslechy StB. Vilém Čok byl pod takovým tlakem, že ho donutili sepsat kapely, které zná ve svém okolí, aby si je mohla StB lokalizovat. Nakonec daný papír s napsanými kapelami snědl.

Celkově se členové shodli, že žili ve strachu z režimu. Na druhou stranu je to hnalo více do opozice vůči režimu. Zákaz Pražského výběru trval 4 roky. Pražský výběr se stal hlavním nepřítelem komunistického systému. Z tohohle vlivu underground jednoznačně těžil, protože se během 80. let více začaly zakládat další undergroundové kapely, a také se začalo pořádat více nelegálních akcí.⁷⁹

Za následnou vlnu zákazů kapel v Československu mohl právě hradecký koncert Pražského výběru, který se uskutečnil o tři měsíce později po pražském koncertě kapely Etc.

⁷⁶ Příloha č. 1

⁷⁷ Pochodeň 1983 20.1., ročník 72., str. 5, dostupné online: ([https://kramerius.svkhhk.cz/view/uuid:271e6cc0-90d6-11de-a8f7-000d606f5dc6?page=uuid:4bd1cb00-8e58-11de-95a7-000d606f5dc6&fulltext=pra%C5%B5sk%C3%BD%20v%C3%BDb%C4%9Br\),](https://kramerius.svkhhk.cz/view/uuid:271e6cc0-90d6-11de-a8f7-000d606f5dc6?page=uuid:4bd1cb00-8e58-11de-95a7-000d606f5dc6&fulltext=pra%C5%B5sk%C3%BD%20v%C3%BDb%C4%9Br),) [citováno k 14. 3. 2023].

⁷⁸ Seriál Big Beat, Pražský výběr, dostupné online: ([https://www.youtube.com/watch?v=sbu_o_-cdIs\),](https://www.youtube.com/watch?v=sbu_o_-cdIs),) (8:00-10:00), [citováno k 17. 3. 2023].

⁷⁹ Pražský výběr 25 let dokument o kapele, dostupné online: ([https://www.youtube.com/watch?v=vvcCKPt-uU4\),](https://www.youtube.com/watch?v=vvcCKPt-uU4),) (20:00), [citováno k 17. 3. 2023].

Důsledek koncertu kapely Pražský výběr na undergroundovou scénu v Hradci Králové bylo i rčení Mikoláše Chadimy: „*správný rocker do Hradce nejezdí*.“⁸⁰ Undergroundová komunita v Hradci Králové během 80. let na to reagovala několika způsoby. Někteří se stáhli mimo Hradec Králové, ve kterém působil komunistický aparát. Mezi takové lidi patří Pavel Artur Frait, který se stáhnul do Hořic a tam založil undergroundovou komunitu pořádající akce a vydávající samizdatový časopis Sklepník. Další se více semknuli, začali komunikovat s undergroundovými skupinami v okolí Hradce Králové. Také se zakládaly undergroundové kapely v samotném Hradci Králové.

9.1.1 Článek Nová vlna se starým obsahem v týdeníku Tribuna

Jeden z nejslavnějších článků ohledně nové vlny, která přišla do mainstreamu, byl článek nazvaný Nová vlna se starým obsahem, od údajného autora Jana Krýzla, který vyšel v týdeníku Tribuna. Vyšel v reakci na uskutečněný koncert kapely Pražský výběr v Hradci Králové. Poukazoval na rozvrácení společenského řádu pomocí rockové hudby, která sloužila jako nástroj ovlivňující mladou generaci.⁸¹

Pomocí tohoto článku se dotvořila manipulace veřejnosti a jednotlivých složek kulturních orgánů jako byli pořadatelé koncertů. Represe vůči undergroundu, punku a rockovým akcím se v 80. letech ještě více umocnila. Díky tomu mohl kdokoli označit danou akci za novou vlnu, díky tomu mohly složky StB přijet na akci a ukončit ji. Důsledkem tedy byly konané srazy undergroundu po krajích a také snaha konat ještě víc akcí.⁸²

Na článek Nové vlny zareagoval dramaturg Pražských jazzových dní⁸³ Josef Vlček. Svou reakci publikoval pod názvem Rock na levém křídle⁸⁴ vydaný pod Jazzovou

⁸⁰ Petr HRABALÍK, *Průsery a kouzla „Rudého koutku“*, dostupné online: (<https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/clanky/178-prusery-a-kouzla-rudeho-koutku/>), [citováno k 17. 3. 2023].

⁸¹ Ivana DENČEVOVÁ, František STÁREK, Michal STEHLÍK, Anna NOVOTNÁ ed. *Tváře undergroundu*, Praha 2012, s. 199.

⁸² Petr HRABALÍK, *Temný rok 1983*, dostupné online: (<https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/punk-hardcore/clanky/162-temny-rok-1983/>), [citováno k 14. 3. 2023].

⁸³ Pražské jazzové dny pořádala Jazzová sekce. První ročník proběhl roku 1974. Zdroj: Petr HRABALÍK, *Pražské jazzové dny*. Dostupné online: (<https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/clanky/191-prazske-jazzove-dny/>), [citováno k 16. 3. 2023].

⁸⁴ Josef VLČEK, *Rock na levém křídle*, Praha 1983, s. 6. Dostupné online: (<https://jazz.ustrcr.cz/docs.html>), [citováno k 16. 3. 2023].

sekcí⁸⁵ v červenci 1983. V dokumentu sepsal ostrou kritiku článku Nová vlna se starým obsahem. Josef Vlček píše jasné proti argumenty, které má podložené svojí analýzou rockové hudby a historickými souvislosti. „*Dále se dočítáme, že v polovině šedesátých let svět tleskal skupinám Beatles a Rolling Stones /kromě československého časopisu Zapisník, který je už tehdy prozíravě označoval za ideologickou diverzi/ a jejich písním, které „odsuzovaly válku ve Vietnamu a barbarství, které v ní Spojené státy s takovou bezostyšností prokázaly.“ Není pochyb, že Lennon nebo Jagger veřejně vietnamskou válku odsuzovali, ale jmenujte nám některou píseň těchto skupin, kde by o tom padlo jediné slovo! Jednu jedinou“ Tak zase lež.*“⁸⁶

V té době se jednalo o velmi ostrou kritiku vůči režimu. Vidíme také, že se komunita hudebníků vůči režimu začala sjednocovat. Josef Vlček pohybující se v organizaci jazzových koncertů podpořil svojí kritikou rockovou scénu. Státní režim se kritice postavil tak, že umožnil uspořádat diskusi, která se otiskla v týdeníku Mladý svět. Diskuse se zúčastnil Michael Kocáb, který již patřil mezi muzikanty ze zakázané kapely kvůli hradeckému incidentu. Ke Kocábovi se přidal hudební publicista Jaromír Tůma a muzikant Mikoláš Chadima z kapely MCH Band. U diskuse byli přítomni také straničtí představitelé. I přesto, že diskuse směřovala k ospravedlnění Pražského výběru, tak se přesunula ke kritice režimu.

Výsledek diskuse byl otištěn, ale ne v celé své podobě. Tudíž diskuse byla pouhé gesto vůči muzikantům. Ve společnosti článek Nové vlny se starým obsahem z deníku Tribuna nastolil jistý řád pro státní orgány, jak se popasovat s rockovou, a i undergroundovou scénou. Straničtí úředníci převzali určený jazyk z daného článku, díky kterému mohli své rušení koncertů, zakazování kapel argumentovat frázemi: „...*narušováním zásad socialistické kulturní politiky*“, „...*otravováním mladé generace*“, „...*šířením nejen ideově, ale i morálně velmi pochybných názorů*“.⁸⁷

⁸⁵ Jazzová sekce byla skupina jazzových muzikantů. S iniciativou založení organizace byl Milan Dvořák, Jan Seik, Karel Srp. V roce 1969 přišli s touto myšlenkou, avšak ministerstvo vnitra jim to zamítlo. Založení proběhlo roku 1971, dostupné online: (<https://jazz.ustrcr.cz/timeline.html>), [citováno k 16. 3. 2023].

⁸⁶ Josef VLČEK, *Rock na levém křídle*, Praha 1983, s. 6. Dostupné online: (<https://jazz.ustrcr.cz/docs.html>), [citováno k 17. 3. 2023].

⁸⁷ Vojtěch LINDAUR, Ondřej KONRÁD, *Bigbít*, Praha 2010, s. 156-159.

10 Underground v okolí Hradce Králové

Viktor Borovský z kapely Houpací křeslo vzpomíná na underground v Hradci Králové takto: „*Nebylo kam chodit na koncerty, neprodávaly se kvalitní desky, tak jsme si tu muziku dělali sami.*“⁸⁸ Hlad po kultuře byl, proto se začaly pořádat akce mimo město tak, aby se snížilo riziko dopadení StB. K tomu, aby mohla akce úspěšně proběhnout, ji bylo potřeba nahlásit, proto úspěšným receptem stalo nahlášení akce jako oslava narozenin či svatba. Samozřejmě pod záminkou fiktivní svatby se schovávala protirežimní zábava, za kterou hrozilo riziko, že se účastníci krom násilné brutality ze strany StB dostanou také před soud a nejhůře až do vězení. Tento jev byl typický nejen pro východní Čechy ale pro celé undergroundové pořádání akcí v Československu.⁸⁹

V Lochenicích se pořádala akce pod záštitou učitelky Lídy Černé z Jaroměře. Pořadatelem byl Zdeněk Krepindl Fikar. Akce proběhla 17. srpna roku 1984 v sále hostince Jednoty v Lochenicích při účasti 200 lidí. Obec Lochenice nalezneme 8 kilometrů severně od Hradce Králové, blízko letiště, na hlavní železniční trati z Hradce Králové směr Jaroměř. V polovině akce naběhli do sálu příslušníci StB se samopaly a psy a začali návštěvníky koncertu postupně vyhánět ven. Terčem perzekucí státním režimem se stala organizátorka akce, která byla vyhozena ze svého zaměstnání.⁹⁰

Na akci zahrály známé lokální kapely jako hradecká Záře. Mezi další vystupující kapely patřila Prasečí farma z České Skalice nebo Hever⁹¹ z Teplic. Všechny kapely ale nevystoupily, protože přijela zmíněná StB, která koncert zrušila.

Uspořádání koncertu skončilo u hradeckého soudu. Za uspořádání akce dostal pořadatel Zdeněk Fikar finanční pokutu 3 000 Kč, v té době šlo o spoustu peněz. Chtěl emigrovat, ale nemohl, protože mu odebrali cestovní pas.⁹²

⁸⁸ Fenomén underground, *Na východ od ráje*, dostupný online: (<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10419676635-fenomen-underground/414235100221007/>) (26:29), [citováno k 14. 3. 2023].

⁸⁹ Fenomén underground, *Na východ od ráje*, dostupný online: (<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10419676635-fenomen-underground/414235100221007/>) (26:30–27:30), [citováno k 14. 3. 2023].

⁹⁰ Fenomén underground, *Na východ od ráje*, dostupné online: (<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10419676635-fenomen-underground/414235100221007/>) (27:30–29:30), [citováno k 14. 3. 2023].

⁹¹ Kapela Hever byla předchůdce kapely Aku aku.

⁹² Rozhovor s pamětníkem undergroundu Zdeňkem Fikarem, dostupné online: (<https://www.pametnaroda.cz/cs/fikar-zdenek-1958>) (15:00–21:30), [citováno k 14. 3. 2023].

Koncert byl udán jedním ze zúčastněných. S udavačem se organizátor bavil a nemá mu to za zlé. Udavač byl zatlačen StB k spolupráci, protože mu vyhrožovali a byl v situaci, kdy nemohl ztratit zaměstnání, jelikož jeho žena byla těhotná.

Celkově na akci v Lochenicích samotný Zdeněk Fikar vzpomíná v dobrém i přesto, že se ho dotknuly perzekuce. Bral to jako jistou snahu, jak vzdorovat tehdejšímu režimu.⁹³

Další akce se uskutečnila 18. února 1984 v malé obci Zbečník u Hronova nad Metují ležící mezi Náchodskem a Broumovskem. V hospodě na Maternice ve Zbečníku proběhl druhý koncert, který ukončil brutální zásah StB ve východních Čechách během 80. let.

Jednalo se o první koncert skupiny mániček z České Skalice, která navazovala na proud undergroundového hnutí 70. let. Skupina se jmenovala Prasečí farma, a to dle knihy George Orwella, která se v té době šířila samizdatovým vydáním.

Hlavním hudebním vlivem byly hlavní hvězdy undergroundu The Plastic People of the Universe v zmíněné obci Zbečník.⁹⁴

Koncert byl speciální nejen tím, že byl prvním vystoupením Prasečí farmy, ale také v tom, že byl oficiálně nahlášen na úřadě. Na úřadu to bylo nahlášeno, jako soukromá oslava narozenin Richarda „Kampase“ Kudrnáče – frontman Prasečí farmy.

V samotný den, kdy se konala akce, byla tato událost tajemníkem městského národního výboru označena za nelegální. Situaci zkomplikoval příjezd příznivců undergroundu, dokonce i z východního Německa. Dohromady se sešlo přes 150 fanoušků. Ve vyhodnocení plánu StB bylo hlavním náčelníkem správy majorem Josefem Haklem označováno chování mániček jako agresivní vůči příslušníkům náchodského StB. Přitom na zásah do sálu násilně vtrhlo náchodské StB, zmlátilo diváky obušky, a dokonce při zásahu byli použiti psi, kteří pokousali mladého účastníka akce.⁹⁵

⁹³ Zdeněk Fikar: Reportáž. Dostupné online (<https://www.youtube.com/watch?v=CiO9FU-7OCA>), [citováno k 18. 3. 2023].

⁹⁴ Prasečí farma, dostupné online: (<https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2737-praseci-farma/>), [citováno k 14. 3. 2023].

⁹⁵ Ladislav KUDRNA, František STÁREK, *Kniha v barvě krve: násilí komunistického režimu vůči (proto)undergroundu*, Praha 2020, s. 450-451.

Posléze bylo devět diváků obviněných za maření výkonu a z výtržnictví. Také příslušníci StB provedli během zásahu prohlídku, zda někdo nevlastní drogy. Do vazby byl na dva roky poslán pořadatel Stanislav Pitaš alias Guma, který byl významným pořadatelem akcí ve východních Čechách, konkrétně v Šonově u Broumova. Byl v hledáčku StB, proto se stáhnul na Broumovsko.⁹⁶

Stanislav Pitaš zvaný Guma je osobnost undergroundu, která byla perzekuována komunistickým režimem. Původně žil v České Skalici, kde se angažoval v pořádání kulturních undergroundových akcí včetně jejího okolí. Znal se s Václavem Havlem, ke kterému jezdil na Hrádeček.

Do vězení se dostal kvůli vytvořené koláži s tehdejším prezidentem Husákem, kdy prezidenta připodobňoval praseti. V České Skalici byl napaden agenty StB a dán opět do vězení. Při pobytu ve vězení mu zemřela matka, z vězení na pohřeb nebyl propuštěn. Během 80. let byl ve vězení třikrát.

Pitaš si pořídil statek v Šonově začátkem 80. let. Dodnes se na tomto statku pořádají kulturní akce a člověk se tam může zajet podívat či ubytovat. Pitaš vytvořil díky tomuto undergroundovému baráku místo, kde od 80. let do dnes udržuje aktivní kulturní zázemí pro občany Broumova a okolí. V roce 2006 až 2010 působil jako místostarosta Šonova. Za jeho působení v této funkci se zřídila mateřská školka a knihovna.⁹⁷

Tento barák v Šonově byl dle mého bádání nejvýznamnější, v blízkosti Hradce Králové. Tuto zemědělskou usedlost nalezneme v Šonově, co se nachází u hranic s Polskem, přesněji v oblasti Broumova, 7 kilometrů od Broumova. Důvodem proč se Pitaš rozhodl usadit se v Šonově, založit komunitu undergroundu okolo statku, bylo způsobené jeho vlastní zkušeností s undergroundovým barákem. Sám zažil tento způsob života na baráku zvaný Víška⁹⁸, kdy nebyl šikanován policií a zažíval pocit svobody.

⁹⁶ Rudolf MILDES, *Bylo nebylo, aneb, Malá skrvna na trenýrkách východočeského undergroundu*, Holešov 2017, s. 279–281.

⁹⁷ Neznámí hrdinové Pohnuté osudy Zvláštní znamení Rebel, dostupné online: (<https://www.youtube.com/watch?v=42wM9RRrMY0>), [citováno k 19. 3. 2023].

⁹⁸ Nová Víška: Barák ležící v severní části Čech, přesněji mezi Chomutovem a Kadaní. Fungovala od roku 1978 do roku 1981, kdy byla následně státem vyvlastněna. Pořádalo se zde spoustu undergroundových akcí. Dokonce se zde uspořádal první punkový festival v Československu. Zdroj: František STÁREK – Jiří KOSTŮR, *Baráky: souostroví svobody*, Praha 2010, s. 252–253.

Stanislav Pitaš pracoval v Trutnově, kde si na něj režim dost zasednul. Byl odvezen o půlnoci na hřbitov v Bydžově. Musel odtud pěšky dojít do práce včas na ranní směnu, jinak by ho vyhodili a poslali do vězení. To byla další motivace, proč se Pitaš stáhnul, nechtěl čelit šikaně ze strany StB. Pitaš díky cestování na Hrádeček a působení v této severní části východních Čech zjistil, že v Šonově je možnost od jednoho farmáře odkoupit statek. Pitaš se v té době neholil a nestříhal, bylo mu 24 let a už jeho vzhledem bylo jasné, že patří mezi máničky. I přesto barák získal a koupil ho za 29 tisíc korun, což splácel 500 korunami měsíčně.⁹⁹

Zpočátku do Šonova začalo jezdit undergroundové hnutí z České Skalice a Trutnova. Postupně se undergroundová komunita začala předávat informace a přidali se lidé z Pardubic a Dobrušky. Díky pospolitosti této komunity se zrekonstruoval tento barák, totiž 20 let se s tímto statkem nic nedělo a v dané době bylo potřeba vykopat studnu.

V této komunitě působil také Vladimír Hruška. Jednalo se o nejaktivnějšího agenta StB na Hradecku. Pitaš ho měl za kamaráda, ale posléze, kdy se to dozvěděl, že jeho kamarád udává za peníze, tak se s ním přestal bavit. Vladimír Hruška se oběsil.

Barák v Šonově byl významný především jako distribuční místo pro časopis Vokno. Také zde bylo centrum, kde se půjčoval a šířil samizdat. Konali se zde také kulturní akce, ale zpočátku jich nebylo tolik. Důvodem je lokalita blízko hlavní silnice, tudíž agenti StB měli možnost akci jednoduše přerušit. Ve svých vzpomínkách Pitaš zmiňuje, že měl německého ovčáka naučeného rozpoznat člověka v uniformě – příslušníka StB. Toho využíval k tomu, aby zabránil případnému vniku do stodoly. Stodola sloužila jako tajné místo, kde se konaly koncerty či tam byly schované samizdaty.¹⁰⁰

10.1 Reakce náchodského týdeníku Nový čas na undergroundovou komunitu v Šonově

O komunitě undergroundu v Šonově pojednává dobový tisk Nový čas. Tento týdeník vycházel v oblasti Náchoda a okolí. Článek upozorňuje na to, že v okrese Náchod

⁹⁹ František STÁREK – Jiří KOSTÚR, *Baráky: souostroví svobody*, Praha 2010, s. 400-405.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 405-421.

žije skupina mladých lidí, kteří mají proti socialistické myšlenky a vyhraňují se do opozice vůči celé společnosti. Týdeník kulturní a sportovní akce pořádané touto komunitou devalvuje na pouhé setkání alkoholiků, feťáků, zločinců a posluchače nevkusné hudby.

Článek míchá undergroundovou komunitu s punkovou. Jedná se o část textu, kde se rozebírá vzhled – obarvení vlasů do křiklavých odstínů. Tuto společnost lidí označuje za ty, kteří nosí špinavé oblečení, nedbají o svůj vzhled a nosí prvky dekadentního směru punku a rocku. V článku je osočována i část společnosti působící politicky roku 1968, která stála za uvolňováním režimu. V článku je zmíněno jméno Stanislava Pitaše, jakožto 29letý mladík, který na svém soukromém pozemku pořádá nelegální činnost a působí jako vůdce svých oveček. Je zde napsáno, jaký mu byl dán trest – 8měsíční nepodmíněný trest. Článek je ukončen apelem na rodiče a školu, aby dbala na to, jak se jejich děti oblékají, s kým se kamarádí.¹⁰¹

10.2 Východočeský Woodstock

S iniciativou na uspořádání Východočeského Woodstocku přišel František „Čuñas“ Stárek v roce 1987. Jediné větší akce či přímo festivaly byly doposud na Moravě – Veselí nad Moravou, Moravský písek. Motivací byl podnět Milana „Svědka“ Padevěta z undergroundové kapely Hally Belly. Ten si postěžoval Čuňasovi, že nemají prostor, kde hrát. Hráli pro 250 lidí v malé hospodě, kde to vypadalo jako v přelidněné tramvaji, kdy lidé si podávali nad hlavami pivo.

Čuñas tedy měl motivaci uspořádat festival, kde by nejen byla hudba, ale také výstavy umění či divadlo. Festival byl uspořádán na zahradě Martina Vecheta, v kopci, ve vesnici Volanov, zhruba 4 kilometry od Trutnova. Estetika festivalu byla čerpána indiánskou komunitou, kde příznačný vliv přinesl film o Vinnetouovi. Tento estetický prvek převzal následně festival Trutnoff, který vzešel z prvotního Východočeského Woodstocku, do vizuálu svých plakátů a grafiky. Náčelníkem a hlavní tváří festivalu se

¹⁰¹ Václav TICHÝ – Jaromír LIŠKA, *Nový čas: Fakta, nad kterými se musíme zamýšlet Co vlastně vůbec hledají?*, Náchod 11.12. 1985, ročník číslo 49, dostupné online: (<https://kramerius.svkhhk.cz/view/uuid:3d47a28d-5cf1-4620-b4e2-b885377e1d64?page=uuid:0616fe5c-879e-11e4-bff4-00155d010f03>), [citováno k 19. 3. 2023].

stal budoucí prezident demokratického Československa Václav Havel, kde jeho tvář a myšlenky nese festival dodnes.¹⁰²

Pro propagaci Východočeského Woodstocku posloužily vytvořené letáky, které poskytnuly potencionálnímu divákovi potřebné informace. Jak se dostat na festival, přesné autobusové spoje, mapy a další informace jste našli na tomto letáku. Pozoruhodné jsou začernělé pasáže muzikantů, což sloužilo k tomu, aby je složky StB ještě před konáním festivalu nezatkly. Tento styl komunikace nebyl doposud používán, protože undergroundové akce se šířily v uzavřené komunitě přes známé.

Na festival dorazilo 800 návštěvníků, na které čekalo několik kapel z Prahy – MCH Band a Hally Belly, z Pardubic Oscar band, hořická kapela Druhá směna v kovošrotu, dále kapela z Hradce Králové – Hudební hluch.

Festival skončil rozeznáním diváků při příjezdu StB. Ta odpojila elektrický proud a defacto obsadila celý Volanov. Zachránilo se vybavení, které se odvezlo Václavovi Havlovi na Hrádeček blízko Trutnova. To se nedá říct o pivo, které bylo pořízeno ve velkém množství a muselo se zlikvidovat, protože se zkazilo.

Důsledkem festivalu, pro pořadatele a majitele pozemku Martina Vecheta, byla daná výstraha, která ho mohla poslat následně do vězení.¹⁰³

10.3 Hořická samizdatová dílna

Severozápadně od Hradce Králové leží Hořice, kde působil Pavel Artur Frait. Ten během 70. let působil v undergroundové komunitě v Hradci Králové během studií na střední škole.

Během 80. let se stáhnul zpátky domů do Hořic, kde s přáteli¹⁰⁴ začali provozovat Hořickou samizdatovou dílnu. Hořická samizdatová dílna působila v Hořicích od roku 1983 do roku 1989.

¹⁰² Fenomén underground, *Pokus o Woodstock*, dostupný online: (<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10419676635-fenomen-underground/413235100221010/>), (0:00-20:00), [citováno k 19. 3. 2023].

¹⁰³ Historie festivalu Trutnoff, dostupné online: (<https://www.festivaltrutnoff.cz/cs/history>), [citováno k 19. 3. 2023].

¹⁰⁴ Luboš Novotný zvaný Motýčka z Cerekvice nad Bystřicí, František Tomeš, Václav Tomeš, Roman Jirásko zvaný President. Zdroj: Michal PŘIBÁŇ a kol., *Český literární samizdat 1949-1989*, Praha 2019, s.241.

Cílem uskupení okolo Fraita bylo šířit exilovou a samizdatovou literaturu mezi nejužší okolí svých přátel.¹⁰⁵ Prvním samizdatem, který se dostal k této skupině, bylo dílo George Orwella *Zvířecí farma*. Přepisování děl probíhalo pomocí psaní na psacím stroji, na kterém zmíněné dílo Orwella dokázali rozmnožit na 3 další výtisky.

Materiál, na který se přepisovalo, byl letecký papír. Ten měl tu vlastnost, že byl vyhlazený a dobře se na něj psalo. Nevýhodou bylo, že se těžko sháněl, buď se dal koupit v Hradci Králové, v Pardubicích nebo v Hořicích. Nakupování materiálu probíhalo postupně, protože nešlo koupit najednou velké množství, jinak by patřili mezi podezřelé.¹⁰⁶

Záměrem této hořické skupiny bylo přepsat co nejvíce beletrie. Mezi přepisované autory patřil Egon Bondy, Ladislav Klíma, Václav Havel. Přepisovaly se i texty písní Franka Zappy. Důsledek tohohle působení přepisování samizdatu byl vznik dvouměsíčník psaný na stroji zvaný *Sklepník*.¹⁰⁷

10.3.1 Sklepník

Sklepník vzniknul v roce 1988 a působil do roku 1989. Navázal na činnost Hořické samizdatové dílny. Jednalo se spíš o sborník než časopis. Nalezli bychom v něm rubriku poesie (tu nepřepisovala Hořická samizdatová dílna), próza, historie, hudba, divadlo a další témata.

Vycházel v nízkonákladovém počtu, první ročník měl náklad 10 výtisků. Rozsahem *Sklepník* dosahoval 98 až 169 stran. Aktivitám Hořické samizdatové dílny pomohl dost Lumír Zilvar Sokol z Pardubic, který v té době pracoval v pardubické tiskárně. Sokol dokázal oskenovat a vytisknout obrazový materiál časopisu.

Poslední číslo šlo do distribuce 18.11. roku 1989. Pro vznik jednoho výtisku bylo potřeba roztřídit jednotlivé strany, sešít je do tvrdých desek, přelepit hřeb kobercovou izolepou a ke konci zabalit výtisk do igelitu a ten se svařil pájkou. O tohle se staral Pavel Artur Frait, který měl nejen vybavení pro to ale i zručnost vyučeného automechanika.

¹⁰⁵ Michal PŘIBÁŇ a kol., *Český literární samizdat 1949-1989*, Praha 2019, s. 240-241.

¹⁰⁶ Rudolf MILDES, *Bylo nebylo, aneb, Malá skrvna na trenýrkách východočeského undergroundu*, Holešov 2017, s. 54.

¹⁰⁷ Michal PŘIBÁŇ a kol., *Český literární samizdat 1949-1989*, Praha 2019, s. 446.

Sklepník se šířil více než přepisovaný samizdat z produkce Hořické samizdatové dílny. Sklepník mohl mít okolo 100 čtenářů, dostal nejen po okolí Hořic ale i do Liberce či Plzně.¹⁰⁸

11 Underground v Pardubicích

Prvopočátky bigbeatu v Pardubicích se datují v letech 1963 až 1965. Dle pardubického pamětníka undergroundu Oldřicha Bašty začala kytarová hudba díky orchestru pana Pavlíka, který působil v kulturním domě Dukla,¹⁰⁹ v kavárně Letka,¹¹⁰ kde začal hrát bigbeatovou muziku.

Následně v roce 1963 vznikla první bigbeatová kapela Fantom. Kapela byla dobře přijímána, dokonce vycestovala na západ. To však znamenalo konec působení kapely, protože členové zůstali v cizině kromě baskytaristy Standy Svobody.¹¹¹

Další pardubickou bigbeatovou kapelou byla původně trampská kapela Mariola. Jednalo se o skupinu, která zprvu chodila na čundry, hrála trampské písně. Pod vlivem zahraniční kapely Beatles se členové rozhodli vyměnit akustické kytary za elektrické kytary a album nahráli v klubu Paramo v Pardubicích, který byl součástí kulturního domu Dukla.

Další významnými bigbeatovými kapelami byla skupina Bondy boys, a skupina The Whips. Těm se dařilo od jejich počátků roku 1963 díky jejich repertoáru. Hráli písně od Beatles, v kapelách působily zpěvačky. Také dokázali svoje vybavení přenést na živé vystoupení i přesto, že se konalo např. v Sezemicích, 6 kilometrů od Pardubic.

V roce 1965 získali ocenění nejlepší bigbeatová kapela na soutěži bigbeatových kapel v Turnově. Prosadili se i v Hradci Králové, kde mohli v místním rozhlasu nahrát album. Hlavním přínosem této kapely bylo zorganizování festivalu Bigbeatových kapel z Pardubic a okolí v roce 1968. Konal se ve dnech 14. až 15. prosince, v restauraci Na Rozkoši v Pardubicích. Restaurace Na Rozkoši se nachází jižně od kulturního domu

¹⁰⁸ Rudolf MILDES, *Bylo nebylo, aneb, Malá skrvna na trenýrkách východočeského undergroundu*, Holešov 2017, s. 55.

¹⁰⁹ Kulturní dům Dukla, nalezneme jižně od centra Pardubic, v ulici Gorského, dostupné online: (<http://www.dkdukla.cz/>), [citováno k 8. 4. 2023].

¹¹⁰ Kavárna Letka, nyní restaurace Letka, nalezneme 5 minut od kulturního domu Dukly.

¹¹¹ Oldřich BAŠTA, *Pardubice rockový ale nejen Pardubice a nejen rockový*, Praha 2012, s. 6-13.

Dukly, v jižní části Pardubic. Tato událost představovala nejvýznamnější setkání kapel z řad big beatu, v oblasti východních Čech.¹¹²

11.1 70. léta undergroundu v Pardubicích – hospody

V Pardubicích se undergroundové hnutí stejně jako v Hradci Králové stýkalo v hospodách. Starší generace undergroundu chodila do hospody u Čápa, kterou nalezneme v jedné z uliček blízko Pernštejnského náměstí. Tato hospoda byla zavřena v roce 1978, tudíž se její klientela z řad pardubického undergroundu přemístila do hospody zvané Tatroň.¹¹³ Hospoda u Čápa byla významná především díky propojování komunit undergroundu. Ve svých vzpomínkách Mundy zmiňuje, že k Čápoři jezdili lidé z Olomouce či Jihlavy patřící do undergroundové komunity.

Hospoda Tatroň, která dnes nese jméno z dob první republiky zelená Žába, se stala místem setkání pardubické undergroundové komunity z generace 70. let. Tato hospoda se nachází v ulici Hronovická blízko centra Pardubic, stejně jako hospoda u Čápa. Hospody u Čápa i Tatroň neměly potíže s policejními kontrolami, neboť se pro veřejnost jednalo o hospody, kam chodila dělnická třída. Dle vzpomínek Mundyho se v Tatroňu vytvořila silná parta undergroundu, která si dávala pozor, koho pouští dovnitř.

V Tatroňu se konaly akce i pro veřejnost. Například na Silvestra roku 1972 se uskutečnil koncert Martina Kratochvíla a jeho kapely Jazz Q. Do Tatroňu během 70. let přijíždělo, čím dal více lidí i z větší dálky. Stávalo se, že ženy musely sedět na klínech, aby se osazenstvo vešlo. Hospoda zavírala v 22 hodin, celkově v 70. letech v Pardubicích nebylo kam zajít až do ranních hodin. Výjimkou byla vinotéka, ve které šlo být až do půlnoci či déle. Tato vinotéka se nacházela hned u Tatroňu.¹¹⁴

Ze vzpomínek Oldřicha Bašty se v Tatroňu vytvořila parta kamarádů, která uspořádala happening kreslení na papír nebo hromadné venčení dřevěného káčátka od Tatroňu na Pernštejnské náměstí. Co se týče undergroundové hudby bylo potřeba zajet mimo Pardubice, kde se v okolí konaly koncerty alternativní a undergroundové hudby.¹¹⁵

¹¹² Pavel SONDA, *Z historie východočeského rocku: 60. léta – příběhy beatových skupin*, Hradec Králové 2001, s. 33-36.

¹¹³ Oldřich BAŠTA, *Pardubice rockový ale nejen Pardubice a nejen rockový*, Praha 2012, s. 31-32.

¹¹⁴ Rozhovor s Jiřím „Mundym“ Zikmundem a jeho přítelkyní Juditou, 28.3. 2023.

¹¹⁵ Oldřich BAŠTA, *Pardubice rockový ale nejen Pardubice a nejen rockový*, Praha 2012, s. 32-33.

11.2 Undergroundové kapely v Pardubicích

Složitost pardubického undergroundu tkví v rozdělení komunit. Do hospody u Čápa chodila starší generace undergroundu z 60. let, která se nechtěla tolik míchat s nastupující generací 70. let.

Dle vzpomínek Oldřicha Bašty se pardubická undergroundová komunita dost štěpila. Problémem byl nejen generační rozestup, ale i vliv pražské scény. Oldřich Bašta měl kontakty s pražskou scénou, díky které se mohl seznámit s lidmi okolo Plastiků. Jako např. Ivan Magor Jirous.

Do Pardubic pražský vliv undergroundu přinášel Hubert Krejčí. Ten šířil v 70. letech magnetofonové pásky Plastiků a dalších kapel v Pardubicích. Jednalo se o člověka, který se zajímal o hudbu, literaturu, divadlo a další oblasti umění. V Pardubicích založil soubor Yorickova pantomima, kde se rozšiřovalo povědomí o undergroundu z Prahy.¹¹⁶

v 80. letech v Pardubicích vznikla kapela Gutalax, která měla první koncert v roce 1983 v Kuněticích. Kunědice leží 10 kilometrů od Pardubic. Zde fungovala místní hospoda, ve které se konalo spoustu akcí.

V hospodě Tatran vznikla v roce 1985 kapela Oscar band. Smysl kapely bylo přinést hudební zpracování rockové opery Guntera Grosse. Zpěvák kapely Oscar band Lumír Zilvar Sokol byl jeden z pořadatelů akcí v okolí Pardubic. Podílel se třeba na zorganizování festivalu zvaný Májovka, konaný u Přelouče.

Rozmazané děti byly další kapelou zaleženou v roce 1987, která měla úspěch na Rockfestu ve Svitavách. Tato kapela působila i v 90. letech, také vycestovala do Polska.

Skupina Gun Dreams v roce 1988 přinesla do hudební scény vliv industriálu díky komplexu chemického průmyslu v Pardubicích, kde členové kapely působili. Celkově pardubické undergroundové kapely měly široký záběr v hudebním vlivu, kde čerpali z různých stylů.¹¹⁷

¹¹⁶ Pavel SONDA, *Z historie východočeského rocku: 60. léta – příběhy beatových skupin*, Hradec Králové 2001, s. 76-83.

¹¹⁷ KOŤÁROVÁ, Monika, *Hudební underground, nezávislé iniciativy a charta 77 ve východních Čechách* diplomová práce, Pardubice 2006, s. 70-79.

11.3 Underground a spolupracovníci s Stb v Pardubicích

Během 70. let se ve východních Čechách rozvinul agenturní aparát. Tajný spolupracovník byl evidován a řízen krajskou správou StB. Tajní spolupracovníci byli lidé, kteří získávali informace pro Státní bezpečnost. Tajným spolupracovníkem se nemohl stát představitel KSČ. Motivací pro spolupráci s StB byla pro tajného spolupracovníka buď možnost vycestovat, jeho vlastenecká touha anebo se také stávalo, že byl donucen spolupracovat.

Dle dochovaných materiálů StB lze zjistit, že ve východních Čechách pracovalo 339 tajných spolupracovníků. Z toho 235 spadalo do kategorie intelektuálů. To nutně neznamenalo, že se jednalo o lidi ve vyšších pozicích, této skupině se říkalo „pracující inteligence“ u které se předpokládalo, že bude mít přístup a kontakty právě k undergroundu.¹¹⁸

Mezi ně patří Jim Čert, který se napojil na pardubickou undergroundovou komunitu. Přišel do Pardubic pracovat. Tento harmonikář svým jménem František Horáček ze Skalice u Hrochova Týnce si získal oblibu v pardubickém undergroundu. Hrál po hospodách, kde se spřátelil s undergroundovou komunitou, s kterou posléze jezdil i na akce. Jimův osud skončil tak, že odletěl do Ameriky, kde působil jako muzikant. Až po Sametové revoluci se zjistilo, že byl ve složkách StB jako jeden z tajných spolupracovníků.¹¹⁹

Dalším pardubickým známým spolupracovníkem StB, který působil v undergroundové pardubické komunitě, byl také Zdeněk Ingr. umělec a výtvarník, který pořádal své výstavy obrazů, se spřátelil a pohyboval se v undergroundové komunitě, kde získával o pořádaných akcích informace, které pak předával StB.¹²⁰

11.4 Vzpomínky pamětníka Jiřího Mundyho Zikmunda na undergroundovou akci v Kuněticích

Dne 16. září V roce 1983 se v místní hospodě v Kuněticích uspořádal koncert. Původním záměrem bylo dle Mundyho kamaráda Báži uspořádat akci, na které se se svou

¹¹⁸ Prokop TOMEK, *Okres na východě 1960-1989: občané a nejnižší článek Státní bezpečnosti na příkladu okresu Havlíčkův Brod*. Praha 2008, s. 70-76.

¹¹⁹ Oldřich BAŠTA, *Pardubice rockový ale nejen Pardubice a nejen rockový*, Praha 2012, s. 42-43.

¹²⁰ Rozhovor s Jiřím „Mundym“ Zikmundem a jeho přítelkyní Juditou, 28.3. 2023.

kapelou budou moc sehrát. Mundy je jeden z pamětníků pardubického undergroundu a také účastník této akce. Báža je jeho spolužák z gymnázia v Holicích, který chtěl začít hrát se svojí kapelou, proto se rozhodl uspořádat akci v Kuněticích. Jednalo se o kapelu z Přelouče, se kterou Báža začal hrát. Sice se jednalo o metalovou kapelu, i tak přijela většina osazenstva z undergroundové komunity.

Důvodem bylo propojení kamarádů Mundyho a Báži, kteří přijeli z Pardubic zhlédnout tuto kapelu. Báža se přátelí s Mundym od dob studií na gymnáziu. Dnes Báža pracuje v obecní hospodě v Němčicích nedaleko Kunětic.

Akce byla skrz hospodského ohlášená a tudíž legální. Samotní pořadatelé dokument o schválení akce neměli. Báža si Kunětic zvolil nejen díky vhodnému prostoru, ale také zde měli chatku jeho rodiče. Akce byla prozrazena místním tajným agentem, který byl znám v této komunitě jako Kasič.

Kasič se během akce doptával, zda mají povolení k uspořádání koncertu. Nikdo mu nic neukázal, tak odjel do Pardubic upozornit StB. Do Kunětic přijely jednotky StB přerušit koncert.

K hospodě vede pouze jedna cesta, která byla zatarasena. StB použilo i psovody, také násilně potlačili zdejší diváky koncertu, kteří blokovali cestu do hospody. Očividně spouštěčem bylo zvolání Oldřicha Bašty, který zvolal něco o gestapu. Dle všeho to zakřičel, protože viděl v krvi jednoho z diváků. Ten ale nebyl zmlácen, upadnul na schodech.¹²¹

¹²¹ Rozhovor s Jiřím „Mundym“ Zikmundem a jeho přítelkyní Juditou, 28.3. 2023.

Závěr

Záměrem této bakalářské práce bylo zmapovat underground ve východních Čechách, který byl zaměřen na okresní města Hradec Králové a Pardubice, včetně jejich okolí. Cílem bylo také zmapovat všeobecný vývoj undergroundu v této regionální oblasti.

Tato práce přichází s definicí termínu underground. Popsal jsem i jeho synonyma včetně užití pojmu „invalidní sourozenci“ od básníka Egona Bondyho. Dále jsem charakterizoval období 60. let v USA, kdy nastoupila mladá generace bez prožité zkušenosti války či chudoby. Naopak tato generace začala řešit, co se děje okolo ní, a na to reagovat. S tím přišla rocková hudba z USA a Velké Británie v podobě kapel Rolling Stones, Beatles a dalších. V Československu během 60. let se kytarová hudba začala nazývat big beat.

Již v 50. letech byli první předchůdci undergroundu, kteří se tak nenazývali, ale spojovalo je s undergroundem mnohé od perzekucí po vyjádření vlastního názoru skrz umění. V této práci popisuji případ z Mánesu, kdy byly pozatýkáni mladí lidé, kteří si chtěli zatancovat swing v 50. letech. Mezi předchůdce undergroundu patří Šmidrové, kteří se svým uměleckým projevem vymezovali vůči oficiální kultuře.

V práci přicházím s pojmem protounderground, který se používá pro první generaci undergroundu. Ta nebyla ještě zcela definovaná a jasně ucelená proti režimu. Důležitou kapelou, která přinesla protounderground do povědomí, byla Hells Devils. Proti nově nastupující mládeži neboli vlasatcům či máničkám, režim tehdejší doby zareagoval kampaní Vlasatci. V roce 1966 se tato kampaň zaměřila na mládež s dlouhými vlasy, zmapovala jejich lokality a působení. Někteří začali být perzekuováni, včetně Hells Devils. Zde ve své bakalářské práci přináším vhled do prvotních okamžiků, kdy vznikl underground.

S příchodem další generace undergroundu ze 70. let začala být více známá kapela The Plastic People of the Universe. Důležitým okamžikem ve vývoji undergroundu byl jejich koncert v Rudolfově roku 1974, kdy se tato událost stala klíčovou pro celý underground. Koncert byl přerušen příjezdem Veřejné bezpečnosti, která vůči návštěvníkům použila násilí. Tato událost přinesla okamžik, kdy se definoval underground svým pojmem a myšlenkami. Roku 1975 Ivan Martin Jirous alias Magor

napsal Zprávu o třetím českém hudebním obrození. Významným důsledkem této události v polovině 70. let (rok 1976) bylo následné vyhlášení operace zvané Kapela. Ta se zaměřila na zmapování rockových skupin, undergroundových komunit a následnou perzekuci. Byly taktéž do vazby dány důležité osobnosti undergroundu jako Magor, Pavel Zajíček z DG 307 a František Čuňas Stárek. Díky těmto důležitým okamžikům okolo kapely The Plastic People of the Universe vzniknul underground.

Celkově 70. léta byla důležitá pro underground také v pořádání festivalu druhé kultury, kdy se uskutečnily tři ročníky. Ten poslední považuji za nejdůležitější. Konal se ve východních Čechách, na Hrádečku u Václava Havla. Především došlo ke spojení disentu a undergroundu, kdy Václav Havel spojil mezi sebou osobnosti, které formovali následně Chartu 77.

Ve své práci především rozebírám vývoj undergroundu ve východních Čechách, kde se zaměřuji na Hradec Králové a Pardubice včetně jejich okolí. Důležité je zmínit, že Hradec Králové bylo menší město než Pardubice na přepočít obyvatel. I přesto byl Hradec Králové hlavním městem tehdejšího Východočeského kraje.

Big beatu se dařilo více v Hradci Králové. Je to nejspíš díky tomu, že Hradec Králové měl více kulturních míst, kde mohl big beat hrát než v Pardubicích. Mezi takových míst v Hradci Králové patří Kulturní dům Střelnice, Palmová zahrada, Adalbertinum, Reflektor. V Hradci Králové působilo více rockových kapel než v Pardubicích. Tyto kapely jezdili na big beatové festivaly a takoví Veterans z Hradce Králové se umístili na třetím místě, na hlavním big beatovém festivalu v Praze.

Pardubice a Hradec Králové mají společné to, že underground vznikal v hospodách. Pro Hradec Králové to byly hospody Stoletá, Restaurace na Lípě a Na Hradě. V Pardubicích hospoda U Čápa a následně Tatra. Hospody byly místem, kde se underground shlucoval, sděloval si o akcích a také do hospod přijížděli i lidé z jiných měst. Hradec Králové měl dle mého bádání navíc klub zvaný Prádelna, který působil mimo centrum město, na Slezském předměstí, kde se mohl člověk setkat s ilegální hudbou ze západu.

V Hradci Králové undergroundové kapely vznikaly v období 80. let v Restauraci u Lípy. Mezi nejznámější kapelu bych zařadil Hudební hluch, která přinesla divadelní

prvky na svých vystoupeních v podobě kostýmů či zahrání scének. Tato kapela byla následně zakázána. V mé práci přicházím se zjištěním, že v Pardubicích působilo méně undergroundových kapel než v Hradci Králové.

V Pardubicích přicházím především se zjištěním, že se komunity dost štěpily dle toho, kam chodily do hospody, s kým se znaly a tím pádem ne každý se mohl zúčastnit jakékoliv undergroundové akce. Nejvýznamnější undergroundovou akcí v okolí Pardubic dle mého byla u Kunětic z roku 1983. O této akci mi podal svědectví pamětník Jiří Mundy Zikmund, který se této akce účastnil a taktéž mi podal přesné svědectví, jak akce probíhala.

Známostou pardubickou kapelou byl Oscar band, jejíž zpěvák Lumír Zilvar Sokol se angažoval v pořádání kulturních akcí v okolí Pardubic.

Významnou událostí, která ovlivnila kulturní dění v celém Československu, byl koncert Pražského výběru v Hradci Králové. Ten se uskutečnil v prostorách hradeckého kina Oko v roce 1983. Problémem této akce bylo, že se koncertu zúčastnili úředníci státního aparátu a ti měli šest let praxi v rozpoznání rockové, závadné hudby, rozvracující společnost. Tato praxe se dostala do povědomí díky operaci Kapela.

Dle mého bádání tato akce způsobila veliké změny a dopadla nejen na členy kapely, kteří museli přestat hrát s kapelou Pražský výběr. Zprvu vyšel článek Nová vlna se starým obsahem, kde dochází ke kritice tohoto koncertu a tzv. nové vlny, kam patří punk, underground a ostatní žánry. Režim se vyhradil proti těmto proudům a zpřísnil o to víc podmínky k produkování a hraní hudby. Reakcí bylo semknutí undergroundu, což považuji za další důležitý prvek. Na článek Nové vlny reagovali představitelé z jiných hudebních a kulturních sfér, mezi ně patří reakce v podobě článku Rock na levém křídle. Zde se kriticky vymezuje autor článku Josef Vlček proti Nové vlně, což byla osobnost pořádající jazzové akce.

V Československu po incidentu Pražského výběru došlo k přesunu center undergroundu z Prahy a severních Čech do východních Čech. Proto se konalo dost akcí v 80. letech v okolí Hradce Králové i Pardubic.

Za nejvýznamnější akci v okolí Hradce Králové považuji v této práci akci v Zbečníku u Hronova nad Metují. Došlo totiž k tomu, že za undergroundovou hudbou do malé obce přijelo přes 150 lidí, dokonce někteří přijeli z východního Německa.

V undergroundové komunitě docházelo k prolínání s tajnými spolupracovníky StB, kteří informovali Veřejnou bezpečnost. Takto byla přerušena zmíněná akce v Kuněticích, která byla taktéž nahlášená jedním z účastníků.

Celkově bych řekl, že díky mé práci člověk získá přehled o daném tématu východních Čech a undergroundu, ale také navíc kontext, co ten underground vlastně byl, jak byl významný a jaké události k tomu přispěly. Dodnes ve východních Čechách underground funguje a v podobě například dalšího ročníku festivalu Trutnoff.

Seznam použité literatury

518 Vladimír, *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*, Praha 2013.

BAŠTA, Oldřich, *Pardubice rockový ale nejen Pardubice a nejen rockový*, Praha 2012.

BLÁHA, Radek – GRULICH, Petr – HORKÝ, Roman a kol., *Hradec Králové*, Praha 2017.

DENČEVOVÁ, Ivana – STÁREK, František – STEHLÍK, Michal – NOVOTNÁ, Anna ed., *Tváře undergroundu*, Praha 2012.

CHADIMA, Mikoláš, *Alternativa I*, Praha 2015.

KUDRNA, Ladislav – STÁREK, František, *Kniha v barvě krve: násilí komunistického režimu vůči (proto)undergroundu*, Praha 2020.

KUDRNA, Ladislav – STÁREK, František: *"Kapela": pozadí akce, která stvořila Chartu 77*, Praha 2017.

LINDAUR, Vojtěch, – KONRÁD, Ondřej, *Bigbít*, Praha 2010.

MACHOVEC, Martin – NAVRÁTIL, Pavel – STÁREK, František, ed., „*Hnědá kniha*“ *o procesech s českým undergroundem*, Praha 2012.

MILDES, Rudolf, *Bylo nebylo, aneb, Malá skrvna na trenýrkách východočeského undergroundu*, Holešov 2017.

PŘIBÁŇ, Michal a kol., *Český literární samizdat 1949-1989*, Praha 2019.

RYCHLÍK, Jan, *Československo v období socialismu: 1945-1989*, Praha 2022.

SKALECKÁ, Veronika, *Pardubice v období normalizace: politika, kultura a média od srpna 1968 do listopadu 1989*, Červený Kostelec 2016.

SKLENÁŘOVÁ, Sylva, *Pedagogická fakulta v Hradci Králové v roce 1968 a na počátku normalizace*, Praha 2019.

SONDA, Pavel, *Z historie východočeského rocku: 60. léta – příběhy beatových skupin*, Hradec Králové 2001.

STÁREK, František – KOSTŮR, Jiří, *Baráky: souostrovi svobody*, Praha 2010.

Elektronické zdroje

ANTOŠOVÁ, Svatava, *Jen vy jste byli skutečný underground*, dostupné online: (https://www.ustrcr.cz/wp-content/uploads/2018/07/Podzemni-symfonie_recenze-Tvar.pdf).

BOTHOVÁ, Barbara, *Ako definovať československý underground*, Praha 2018, dostupné online: (https://publikace.nm.cz/file/5c50cf329c95bdbccf366d219e23c6d2/20219/joinPdf_be20d827abb533d0ca58d1fbad6129e5.pdf).

ČANKOVÁ, Míša, Příběh pamětníka v rámci projektu Příběhy 20. století, dostupné online: (<https://www.pametnaroda.cz/cs/curik-milos-20210205-0>).

Československý beat-festival, dostupné online: (<https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/clanky/245-1-ceskoslovensky-beat-festival-1967/>).

Český rozhlas, dostupné online: (<https://hradec.rozhlas.cz/o-nas-6196515>).

Divadlo Drak, dostupné online: (https://www.hradeckralove.org/assets/File.ashx?id_org=4687&id_dokumenty=69996).

Dokument o Mišíkovi, dostupné online: (<https://www.csfd.cz/tvurce/47210-miroslav-cvorsjuk/zajimavosti/>).

DOUBRAVSKÁ, Kateřina, *Příběh pamětníka v rámci projektu Příběhy regionu – Královehradecký kraj*, dostupné online: (<https://www.pametnaroda.cz/cs/novak-petr-20190309-0>).

DRÁPAL, Lábus, Vladimír, *Svatba, která stvořila společenství*, dostupné online: (<https://babylonrevue.cz/svatba-ktera-stvorila-spolecenstvi/>).

Fenomén underground, *Na východ od ráje*, dostupné online: (<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10419676635-fenomen-underground/414235100221007/>).

Fenomén underground, *Pokus o Woodstock*, dostupné online:
(<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10419676635-fenomen-underground/413235100221010/>), (0:00-20:00).

FORSTOVÁ, Petra, *Činnost skupiny Šmidrové v padesátých letech bakalářská práce*, Brno 2008, dostupné online:
(https://is.muni.cz/th/mpln9/Cinnost_skupiny_Smidrove_v_padesatych letech.pdf).

František Čuňas Stárek rozhovor po Cárech starých filmů 12.02. 2010, dostupné online:
(<https://www.youtube.com/watch?v=hstJtrQxoFo>).

HEJLOVÁ, Kateřina, *Český hudební underground od 70. let po současnost s přihlédnutím k vývoji organizačních aspektů diplomová práce*, Brno 2019, dostupné online: (https://is.muni.cz/th/t2qcx/Diplomova_prace.pdf).

HIMMEROVÁ, Kristýna, *Mám vlasy, takže mě čeká lopata. Máničky svým zjevem říkaly komunistům ne*, dostupné online:
(https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/pribehy/mam-vlasy-takze-me-ceka-lopata-manicky-svym-zjevem-rikaly-komunistum-ne?fbclid=IwAR3ryK4Z6fZNFP32e0_3cNWjWYBRo8DDV_NT7dnBujC-k0uLAmXunRTCgTI).

Historie festivalu Trutnoff, dostupné online: (<https://www.festivaltrutnoff.cz/cs/history>).

Hotel Grand, Pardubice, dostupné online: (<https://www.pamatkovykatolog.cz/hotel-grand-1255551>).

HRABALÍK, Petr, *Pražské jazzové dny*, dostupné online:
(<https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/clanky/191-prazske-jazzove-dny/>).

HRABALÍK, Petr, *Průsery a kouzla „Rudého koutku“*, dostupné online:
(<https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/clanky/178-prusery-a-kouzla-rudeho-koutku/>).

HRABALÍK, Petr, *Temný rok 1983*, dostupné online:
(<https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/punk-hardcore/clanky/162-temny-rok-1983/>).

III. festival druhé kultury, dostupné online:

(<https://www.youtube.com/watch?v=x8qtyDlVbvg>).

Jazzová sekce, dostupné online: (<https://jazz.ustrcr.cz/timeline.html>).

Kino Oko, dostupné online:

(https://www.hradeckralove.org/assets/File.ashx?id_org=4687&id_dokumenty=69996).

Klicperovo divadlo, dostupné online:

(https://encyklopedie.idu.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=3760:klicperovo-divadlo-2&catid=82&lang=cs&Itemid=302).

KOŤÁROVÁ, Monika, *Hudební underground, nezávislé iniciativy a charta 77 ve východních Čechách diplomová práce wordový dokument*, Pardubice 2006.

KOVÁŘ, Pavel, *Pohnuté osudy: Tancovali rokenrol. Byli zatčeni a odsouzeni jako nepřátelé komunismu*, dostupné online: (https://www.lidovky.cz/relax/lide/pohnute-osudy-tancovali-rokenrol-byli-zatceni-jako-nepratele-komunismu.A151213_131903_lide_mct).

KUDRNA, Ladislav – STÁREK, František, *(Proto)underground*, dostupné online:

(https://www.ustrcr.cz/wp-content/uploads/2016/04/PD_4_16_s03-15.pdf).

KUDRNA, Ladislav – STÁREK, František, *Zásah, který změnil underground*, dostupné online: (<https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1501/027-041.pdf>).

Kulturní dům Dukla, dostupné online: (<http://www.dkdukla.cz/>).

Marek Šlechta, dostupné online: (<https://www.pametnaroda.cz/en/slechta-marek-20180405-0>).

Mezinárodní smetanovská klavírní soutěž, dostupné online:

(<https://www.regionplzen.cz/zpravodajstvi/mezinarodni-smetanovska-klavirni-soutez-v-plzni/>).

Neznámí hrdinové Pohnuté osudy Zvláštní znamení Rebel, dostupné online:

(<https://www.youtube.com/watch?v=42wM9RRrMY0>).

Palmová zahrada, dostupné online: (<https://www.e15.cz/magazin/na-nekdejsi-slavu-hradecky-hotel-grand-teprve-ceka-844262>).

Petr Novák, dostupné online: (<https://www.pametnaroda.cz/cs/novak-petr-1957>).

PETRÁŇ, Lukáš, *Československé beatové festivaly (1967, 1968 a 1971) a jejich organizační a umělecká specifická*, dostupné online:

(https://is.muni.cz/th/uaata/428160_Lukas_Petran_magisterska_prace.pdf).

Prasečí farma, dostupné online:

(<https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2737-praseci-farma/>).

Pražský výběr 25 let dokument o kapele, dostupné online:

(<https://www.youtube.com/watch?v=vvcCKPt-uU4>).

Radio Luxembourg 208, dostupné online:

(<https://www.youtube.com/watch?v=yY0PyzZZ0c8>).

Seriál Big Beat, Pražský výběr, dostupné online:

(https://www.youtube.com/watch?v=sbu_o_-cdIs).

ŠTEFEČKOVÁ, Veronika, *Rádio Luxembourg a jeho význam pre poslucháčov v socialistickom Československu (orálna história)*, dostupné online

(<https://is.muni.cz/th/oimd8/>).

Václav Havel – disident / 1969–1989, dostupné online:

(<https://www.vaclavhavel.cz/cs/vaclav-havel/disident>).

Východočeská galerie, dostupné online: (<https://vcg.cz/cs/o-galerii/historie>).

Zdeněk Fikar: Reportáž. Dostupné online

(<https://www.youtube.com/watch?v=CiO9FU-7OCA>).

Prameny

Atentát na kulturu – dokument ČST 1977. Dostupný online:

(<https://www.youtube.com/watch?v=MAoeSNEAco>).

JIROUS, Martin, Ivan, *Zpráva o třetím českém hudebním obrození, 1975*, dostupné

online: ([http://www.disent.usd.cas.cz/wp-](http://www.disent.usd.cas.cz/wp-content/uploads/UserFiles_file_03_Prameny_09_NORM_Magor_Zprava.pdf)

[content/uploads/UserFiles_file_03_Prameny_09_NORM_Magor_Zprava.pdf](http://www.disent.usd.cas.cz/wp-content/uploads/UserFiles_file_03_Prameny_09_NORM_Magor_Zprava.pdf)).

Nové Hradecko, 1963 12.4., číslo 15, s. 3. dostupné online:

([https://kramerus.svkhk.cz/view/uuid:71a0ab9a-addd-4916-822d-](https://kramerus.svkhk.cz/view/uuid:71a0ab9a-addd-4916-822d-0f61fd051a08?page=uuid:8caf38b0-85f6-11e4-9f58-00155d010f03&fulltext=%22Hradeck%C3%A9%20jaro%22)

[0f61fd051a08?page=uuid:8caf38b0-85f6-11e4-9f58-](https://kramerus.svkhk.cz/view/uuid:71a0ab9a-addd-4916-822d-0f61fd051a08?page=uuid:8caf38b0-85f6-11e4-9f58-00155d010f03&fulltext=%22Hradeck%C3%A9%20jaro%22)

[00155d010f03&fulltext=%22Hradeck%C3%A9%20jaro%22](https://kramerus.svkhk.cz/view/uuid:71a0ab9a-addd-4916-822d-0f61fd051a08?page=uuid:8caf38b0-85f6-11e4-9f58-00155d010f03&fulltext=%22Hradeck%C3%A9%20jaro%22)).

Pavel Artur FRAIT, *Odpad*, Hořice 2015.

Pochodeň 1966 29.10., ročník 60., str. 2, dostupné online:

([https://kramerus.svkhk.cz/view/uuid:c1cf9ee6-199c-11e5-93ac-](https://kramerus.svkhk.cz/view/uuid:c1cf9ee6-199c-11e5-93ac-00155d010f03?page=uuid:c330dc98-199c-11e5-93ac-00155d010f03&fulltext=m%C3%A1ni%C4%8Dky)

[00155d010f03?page=uuid:c330dc98-199c-11e5-93ac-](https://kramerus.svkhk.cz/view/uuid:c1cf9ee6-199c-11e5-93ac-00155d010f03?page=uuid:c330dc98-199c-11e5-93ac-00155d010f03&fulltext=m%C3%A1ni%C4%8Dky)

[00155d010f03&fulltext=m%C3%A1ni%C4%8Dky](https://kramerus.svkhk.cz/view/uuid:c1cf9ee6-199c-11e5-93ac-00155d010f03?page=uuid:c330dc98-199c-11e5-93ac-00155d010f03&fulltext=m%C3%A1ni%C4%8Dky)).

Pochodeň 1967 19.5., ročník 61., str. 5, dostupné online:

([https://kramerus.svkhk.cz/view/uuid:c99f7367-1026-11e5-aa5e-](https://kramerus.svkhk.cz/view/uuid:c99f7367-1026-11e5-aa5e-00155d010f03?page=uuid:cf85c40c-1026-11e5-aa5e-00155d010f03)

[00155d010f03?page=uuid:cf85c40c-1026-11e5-aa5e-00155d010f03](https://kramerus.svkhk.cz/view/uuid:c99f7367-1026-11e5-aa5e-00155d010f03?page=uuid:cf85c40c-1026-11e5-aa5e-00155d010f03)).

Pochodeň 1969 26.9., ročník 58., str. 2, dostupné online:

([https://kramerus.svkhk.cz/view/uuid:a32c4da2-1a55-11e5-a26e-](https://kramerus.svkhk.cz/view/uuid:a32c4da2-1a55-11e5-a26e-00155d010f03?page=uuid:a74ef545-1a55-11e5-a26e-00155d010f03&fulltext=beat)

[00155d010f03?page=uuid:a74ef545-1a55-11e5-a26e-00155d010f03&fulltext=beat](https://kramerus.svkhk.cz/view/uuid:a32c4da2-1a55-11e5-a26e-00155d010f03?page=uuid:a74ef545-1a55-11e5-a26e-00155d010f03&fulltext=beat)).

Pochodeň 1969 29.10., ročník 58., str. 2, dostupné online:

([https://kramerus.svkhk.cz/view/uuid:f50bbcb8-1a49-11e5-a26e-](https://kramerus.svkhk.cz/view/uuid:f50bbcb8-1a49-11e5-a26e-00155d010f03?page=uuid:015926bf-1a4a-11e5-a26e-00155d010f03&fulltext=beat)

[00155d010f03?page=uuid:015926bf-1a4a-11e5-a26e-00155d010f03&fulltext=beat](https://kramerus.svkhk.cz/view/uuid:f50bbcb8-1a49-11e5-a26e-00155d010f03?page=uuid:015926bf-1a4a-11e5-a26e-00155d010f03&fulltext=beat)).

Pochodeň 1976 17.3., ročník 65., str. 5, dostupné online:

(<https://kramerus.svkhk.cz/uuid/uuid:73122580-570e-11dc-ac61-0013e6840575>).

Pochodeň 1982 17.9., ročník 71., str. 3, dostupné online:
(<https://kramerius.svkhk.cz/view/uuid:957f66d0-90f7-11de-925e-000d606f5dc6?page=uuid:cba57810-8e15-11de-8cdc-000d606f5dc6>).

Pochodeň 1983 20.1., ročník 72., str. 5, dostupné online:
(<https://kramerius.svkhk.cz/view/uuid:271e6cc0-90d6-11de-a8f7-000d606f5dc6?page=uuid:4bd1cb00-8e58-11de-95a7-000d606f5dc6&fulltext=pra%C5%B5sk%C3%BD%20v%C3%BDb%C4%9Br>).

ŠTULC, Ondřej, *Rock, tentokrát experimentální*, Nové Hradecko, 1986 2.4., číslo 14, s. 4. dostupné online: (<https://kramerius.svkhk.cz/view/uuid:2c763ac6-ec0b-4813-a276-0522b29815ea?page=uuid:5bfb33e-85fa-11e4-9f58-00155d010f03>),

TICHÝ, Václav – LIŠKA, Jaromír, *Nový čas: Fakta, nad kterými se musíme zamýšlet Co vlastně vůbec hledají*, Náchod 11.12. 1985, ročník číslo 49, dostupné online:
(<https://kramerius.svkhk.cz/view/uuid:3d47a28d-5cf1-4620-b4e2-b885377e1d64?page=uuid:0616fe5c-879e-11e4-bff4-00155d010f03>).

VLČEK, Josef, *Rock na levém křídle*, Praha 1983, s. 6. Dostupné online:
(<https://jazz.ustrcr.cz/docs.html>).

Rozhovory s pamětníky

Rozhovor s Jiřím „Mundym“ Zikmundem a jeho přítelkyní Juditou, 28.3. 2023 v Pardubicích.

Zdeněk Fikar, rozhovor, dostupné online: (<https://www.pametnaroda.cz/cs/fikar-zdenek-1958>) (15:00–21:30).

Vzpomínky Zdeňka Krepidla Fikara, zdroj: emailová komunikace mezi mnou a panem Fikarem.

Rozhovor s Milošem Čuríkem 5.2. 2021, dostupné online:
(<https://www.pametnaroda.cz/cs/curik-milos-1947>) (18:30-40:00).

Jmenný a místní seznam

Adalbertinum, kulturní místo v Hradci Králové.

Bašta, Oldřich, pamětník undergroundu z Pardubic

Bojanovice u Prahy, místo, kde se konal druhý ročník festivalu druhé kultury.

Bondy, Egon, básník z undergroundu, dílo Invalidní sourozenci.

Borovský, Viktor, člen kapely Houpací křeslo

Brabenec, Vratislav, saxofonista, The Plastic People of the Universe.

Černá, Lída, učitelka, perzekuována za uspořádání koncertu v Lochenicích

Čert, Jim, svým jménem František Horáček, muzikant, spolupracovník s StB

Čok, Vilém, baskytarista kapely Pražský výběr

Čtvorsjuk, Miroslav, student FAMU a autor filmu Portrét

Čuřík, Miloš, pořádal poslechové diskotéky.

Divadlo Drak, Hradec Králové.

Divadlo Vítězného února, též jako Krajské oblastní divadlo Hradec Králové, nyní Klicperovo divadlo.

Duchamp, Marcel, umělec, jedno z prvních použití slova underground.

Felgr, Josef, bubeník hradecké bigbeatové kapely Neoton/Brilant/Batole.

Fikar, Krepindl, Zdeněk, klíčová osobnost hradeckého undergroundu

Frait, Artur, Pavel, klíčová osobnost undergroundu v Hořicích.

Ginsberg, Allen, beatnický umělec z USA.

Hakl, Josef, hlavní náčelní správy major Hradce Králové

Havel, Václav, disent, československý prezident, podporovatel undergroundu

Hospoda u Čápa, Pardubice

Hrádeček, místo, kde scházel dissent, blízko Trutnova, uskutečnil se zde třetí ročník festivalu druhé kultury.

Hrubeš, Jiří, bubeník kapely Pražský výběr

Hruška, Vladislav, ředitel Střelnice během 60. let.

Chadima, Mikoláš, člen kapely MCH Band

Ingr, Zdeněk, tajný agent StB působící v pardubickém undergroundu

Jirous, Magor, Martin, Ivan, básník, autor textu Zpráva o třetím českém hudebním obrození, jedna z důležitých osobností undergroundu.

KD ROH, dnešní kulturní dům Střelnice v Hradci Králové.

Kino Oko, Hradec Králové.

Kocáb, Michael, zpěvák kapely Pražský výběr

Krejčí, Hubert, umělec z Prahy

Krýzl, Jan, přezdívka pro neznámého autora článku Nová vlna se starým obsahem

Kudrnáč, Kampas, Richard, zpěvák undergroundové kapely Prasečí farma z České Skalice

Kutnar, Václav, zpěvák hradecké bigbeatové kapely Neoton/Brilant/Batole.

Mišík, Vladimír, zpěvák kapely Etc.

Na Americe, hospoda v Rudolfově, proběhnul zde roku 1974 koncert The Plastic People of the Universe.

Na Hradě, hospoda v Hradci Králové.

Nová Víska, severní Čechy, barák undergroundu.

Palmová zahrada, též „hradecká Lucerna“, kulturní místo v Hradci Králové, dnes nefunguje

Pavlíček, Michal, kytarista kapely Pražský výběr

Pitaš, Guma, Stanislav, klíčová osobnost undergroundu na Broumovsku

Postupice na Benešovsku, místo, kde se konal první ročník festivalu druhé kultury.

Prádelna, bývalý kulturní klub v Hradci Králové

Reflektor, divadlo, součást kina Oko, Hradec Králové.

Restaurace u Lípy, hospoda v Hradci Králové.

Roszak, Theodor, historik a sociolog.

Rudolfov, obec v jižních Čechách, proběhnul zde roku 1974 koncert The Plastic People of the Universe.

Sokol, Zilvar, Lumír, zpěvák kapely Oscar band z Pardubic

Součková, Hana, provozovatelka hradeckého klubu Prádelna

Stárek, Čuňas, František, autor mnoha publikací, jedna z důležitých osobností undergroundu.

Stewart, Bob, DJ na rádiu Luxembourg.

Stoletá, hospoda v Hradci Králové.

Stritzková, Juliána, manželka Magora.

Střelnice, v té době KD ROH, dnešní kulturní dům v Hradci Králové.

Štulc, Ondřej, novinář pro noviny Nové Hradecko

Tatran, dnes Zelená žába, Pardubice

Tůma, Jaromír, hudební publicista

Vechet, Martin, klíčová osobnost underground, angažoval se při pořádání Východočeského Woodstocku

Wožniak, Jaroslav, bubeník The Plastic People of the Universe.

Zajíček, Pavel, člen kapely DG 307.

Zikmund, Mundy, Jiří, pamětník undergroundu z Pardubic

Příloha

Číslo 1

Takhle opravdu vypadá umění...?

Pražský výběr
nakyslé chuti

OTAZNÍKY ZŮSTÁVAJÍ

Komu slouží umění a kultura? Ceho je kultura a umění odrazem? Kde jsou hranice vkusu? Proti čemu umění vystupuje, za co bojuje a jakými formami, k čemu vychovává?

Tyto a celá řada dalších otázek se vyrojila po vystoupení pražské profesionální rockové skupiny „Pražský výběr“, a kterou koncertovala amatérská skupina „Trifid“. Několik základeměch sdělí: „Pražský výběr“ hraje pod patronou Pražského kulturního střediska, zřizovatelem „Trifidu“ je ZO SSM při ČVUT — fakultě architektury. (Je zajímavé, že „Pražský výběr“ v Praze nevystupuje a těžší je jeho činnost je mimo hlavní město!) Proč?

Na jednu stranu je pravda, že tato skupina v současné době má velkou popularitu mezi mládeží, vystupovala v televizním klubu mladých, na festivalu angažované písni, jistě si na přehrávky připraví dobré a nezavadné písničky.

Na druhou stranu je pravda, že hradecký koncert byl ve své podstatě přehlídkou nevku- su a umělecky silně problema- tických záležitostí. Objevením

Zdroj: Pochodeň 1983 20.1., ročník 72., str. 5, (<https://kramerius.svkhhk.cz/view/uuid:271e6cc0-90d6-11de-a8f7-000d606f5dc6?page=uuid:4bd1cb00-8e58-11de-95a7-000d606f5dc6&fulltext=pra%C5%BESk%C3%BD%20v%C3%BD%C4%9Br>), [citováno k 14. 3. 2023].